

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 22-61-22-64. Mesečna naročnina 22 litr. — Ček. rač. Ljubljana 10-650 za naročnino in 10.394 za inzerate. Isključno zaštopetvo za oglaševanje in izdajstvo in izdajstvo UPI S. A. Milano. Rokopisov ne vračamo.

SLOVENE

APRIL - 1945

1

NEDELJA

Harte Abwehrkämpfe in Ungarn

Wiederum erfolglose Angriffe der Sowjets bei Schwarzwasser und Leobschütz — Deutsche Gegenangriffe am Niederrhein — Feindliche Panzerspitzen nordwestlich Hersfeld—Fulda zurückgeworfen — Neue Erfolge unserer Kleinst-U-Boote und U-Boote

DNB. Aus dem Führerhauptquartier, 31. März 1945. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

In Ungarn fingen unsere Truppen den aus dem Raum beiderseits Nagybajom vorgedrungenen Feind in vorbereiteten Stellungen zwischen der Drau und der Westspitze des Plattensees auf. Südwestlich Körmen und im Gebiet nördlich Güns konnten die Bolschewisten nach harten Kämpfen weiter vordringen. Nördlich der Donau behaupteten unsere Verbände ihre Stellungen an der Neutra und Waag gegen zahlreiche Angriffe. An den westlichen Ausläufern der Hohen Tatra wurden durch Gegenstöße feindliche Einbrüche beseitigt.

In Oberschlesien griffen die Bolschewisten erneut südwestlich Schwarzwasser und südlich Leobschütz vergeblich an, konnten jedoch unter Einsatz starker Kräfte und hohen Verlusten in Ratibor und Katscher eindringen. In den erbitterten Abwehrkämpfen wurden 77 Panzer vernichtet. Die standhaften Verteidiger von Glogau behaupten sich weiterhin in der Altstadt und im Schloss.

Die Festung Küstrin ist nach schwerem Ringen der feindlichen Übermacht erlegen.

In westlichem Küstengebiet der Danziger Bucht sind nordwestlich Gotenhafen heftige Kämpfe um die Oxhöfter Kempe entbrannt. Am Westrand der Weichselniederung wurden starke Angriffe abgewehrt.

Bei zunehmender Verschlämmung des Geländes in Kurland setzte der Gegner seine Angriffe nur nordwestlich Doblen ohne nennenswerte Erfolge fort.

Am Niederrhein traf der Feind, der mit starken Kräften aus der Linie Stadthohn-Coesfeld-Dülmen und südlich davon nach Nordosten und Osten stieß, auf Gegenangriffe unserer Verbände. Am Nordrand des Industriegebietes drangen die Amerikaner gegen unseren zähen Widerstand in Bottrop ein. Der Gegner verlor gestern in diesem Kampfabschnitt 25 Panzer.

Südlich Stiegen und an den Ostausläufern des Rothaars-Gebirges

stehen unsere Truppen in erbitterten Abwehrkämpfen mit den nach Norden angreifenden amerikanischen Verbänden. Schnelle Kräfte des Feindes drangen aus dem Raum Brilon-Korbach in das Gebiet südlich Paderborn und aus dem Lahn-Tal nach Osten bis in die Linie Bad Wildungen-Treysa — westlich Fulda vor. Gegenmassnahmen sind getroffen. So warfen herangeführte eigene Kampfgruppen die feindlichen Panzerspitzen nordwestlich Hersfeld-Fulda zurück und brachten auch die nachfolgenden amerikanischen Kräfte zum Stehen. Auch im Kinzig-Tal, westlich Gelnhausen und bei Alzenau behaupteten sich unsere Truppen und vernichteten erneut zahlreiche Panzer.

Während der Feind am Main südlich Aschaffenburg seine Gegenangriffe einstellte, wird flussaufwärts bei Miltenberg und im Odenwald bei Amorbach und Buchen gekämpft. In Heidelberg und Schwetzingen sind die Amerikaner eingedrungen, wurden jedoch am Rhein südwestlich davon im Gegenangriff wieder geworfen.

In Mittelitalien lebte das Artilleriefeuer und die Aufklärungs-tätigkeit von der ligurischen Küste bis zu den Bergen von Montese auf.

Terrorangriffe amerikanischer Bomberverbände verursachten schwere Schäden besonders in den Wohnvierteln von Hamburg, Bremen und Wilhelmshaven. Andere Flugzeuge warfen Bomben im Grossraum Wien und auf weitere Orte in Südostdeutschland. In der Nacht flogen schwächere Verbände der Reichshauptstadt und Erfurt an. Luftverteidigungskräfte brachten, vorwiegend durch Jäger, 33 Flugzeuge zum Absturz.

Kleinstunterseeboote versenkten aus dem Themse-Schelde-Verkehr einen vollbeladenen Nachschubfrachter von 1500 BRT.

In Fortsetzung ihres zähen Kampfes gegen den feindlichen Nachschub versenkten Unterseeboote aus stark gesicherten angelsächsischen Geleitzügen einen Hilfsflugzeugträger, vier Schiffe mit 20.000 BRT und drei Zerstörer.

Trdi obrambni boji na Madžarskem

Zopet brezuspešni sovjetski napadi pri Schwarzwasseru in Leobschützu — Nemški protinapadi ob vzhodnem Renu — Sovražne oklepniške osti vržene nazaj severozapadno od črte Hersfeld—Fulda — Novi uspehi naših najmanjših in običajnih podmornic

Führerjev glavni stan 31. marca 1945. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Na Madžarskem so prestregle naše čete sovražnika, ki je prodril iz področja na obeh straneh Nagybajoma na pripravljenih postojankah med Dravo in zapadnim delom Blatnega jezera. Jugozapadno od Körmena in severno od Günsa so boljševiki po tridnih bojih dalje napredovali. Severno od Donave so obdržali naši oddelki svoje postojanke ob Nitri ter Waagu kljub številnim napadom. Ob zapadnih obronkih Visokih Tater smo s protisunkni odstranili sovražne vdore.

V zgornji Sleziji so boljševiki ponovno brezuspešno napadli jugozapadno od Schwarzwasserja in južno od Leobschütza, vendar so lahko s uporabo močnih sil ter s visokimi izgubami vdrl v Ratibor in Katscher. V ogorčenih obrambnih bojih so uničili 77 oklepnikov. Vtrajni branilci Glogaua so se obdržali nadalje v starem mestu ter v gradu.

Trdnjava Küstrin je po težkem boju podlegla sovražni nadmoči.

Na zapadni obalni področju Gdanskkega zaliva so se razplameli severozapadno od Gotenhafena siloviti boji za Oxhöfter Kempe. Ob zapadnem boju nizine ob Visli smo odbili močne napade.

Pri naraščajočem blatu je nadaljeval nasprotnik s svojimi napadi v Kurlandiji samo severozapadno od Doblena, ne da bi dosegel omembe vredne uspehe.

Ob spodnjem Renu je naletel nasprotnik, ki je s močnimi silami prodiral iz področja Stadthohn—Coesfeld — Dülmen in južno od tod proti severovzhodu in vzhodu, na protinapade naših oddelkov. Ob severnem robu industrijskega področja so vdrli Amerikanci kljub našemu žilavemu odporu v Bottrop. Nasprotnik je izgubil večerj na tem vdornem odseku 25 oklepnikov.

Južno od Stiegena ter ob vzhodnih obronkih pogorja Rothaar so naše čete v ogorčenih obrambnih bojih s proti severu napadajočimi ameriški oddelki. Hitre sovražne sile so prodrle iz področja Brilon-Korbach na ozemlje južno od Paderborna ter iz doline Lahna proti vzhodu do črte Bad Wildungen-Treysa — zahodno od Fulde. Podvzeli smo protikupe. Tako so novo dovedene lastne bojne skupine vrgle sovražne oklepniške osti nazaj severozahodno od črte Hersfeld-Fulda ter zaustavile tudi njim sledeče ameriške sile. Nemške čete so

se obdržale tudi v dolini Kinsig zahodno od Gelnhausena ter pri Alzenau ter uničile ponovno številne oklepniške.

Med tem ko je sovražnik ob Mainu južno od Aschaffenburga prenehal s svojimi protinapadi, se borimo vzdolž reke pri Miltenbergu in v Odenwaldu pri Amorbachu in Buchanu. Amerikanci so vdrl v Heidelberg in Schwetzingen, vendar smo jih ob Reinu jugozahodno od tod zopet potolkli s protinapadi.

V srednji Italiji je oživel topniški ogenj ter izvidniško delovanje ob Ligurske obale do gor pri Monteu.

Strahovalni napadi ameriških bombniških oddelkov so povzročili težko škodo predvsem v stanovanjskih okrajih Hamburga, Bremena in Wilhelmshafena. Druga letala so odvrгла bombe na velepodročje Dunaja ter na nadaljnje kraje v jugovzhodni Nemčiji. Ponoči so prileteli šibkejši oddelki nad Berlin in Erfurt. Zračnoobrambne sile, pretežno lovci, so sestrelili 33 letal.

Najmanjše podmornice so potopile med Temzo in Scheldo neko polno natovnjeno okorovalno tovorno ladjo s 1500 tonami.

V nadaljevanju svojega žilavega boja proti sovražni eskri so potopile podmornice iz močno zavarovanega anglosaksonskih spremiljav eno pomorno letalonosilko, 4 ladje s 20.000 tonami in 3 rušilce.

Kratka poročila

Zeneva. Kot javlja romunski radio, je komunistična vlada Groze prepovedala nadaljnje časopise. Tako so prepovedali izhajanje lista »Tribuna Romanca« v Aradu, ki ga je vodil Lucian Emandi, list »Unikea« v Blaju, ki ga je vodil Augustin Popa ter list »Vantulea« v Bukarešti. Prepoved izhajanja teh listov utemeljujejo s »fascističnim obnašanjem«.

Amsterdam. Kakor poroča britanska poročevalska služba, je v četrtek zahteval lord Strabolgi v Zgornji zbornici, da se takoj izdajo židovskim beguncem posebna dovoljenja za vstop v Palestino. V svojih izjavah je bil proti predlogu, da bi mesto tega poslali židovske begunce v neko »UNRRA« koncentracijsko taborišče v Alžiru.

Zeneva, 30. marca. General Eisenhower je imenoval generalnega majorja Luciusa Clayja, kot svojega namestnika za civilne zadeve v zasedenih nemških krajih.

SLOVENC

Sin božji je moral trpeti in je moral biti križan, da je smrt premagal in vstal ter tako vsemu človeštvu odkupil upanje, da trpljenju sledi poveljanie. Božji Zveličar je s svojim vstajenjem izpričal in blagoslovil pravi smisel trpljenja.

Z živo vero v tega Boga-človeka je slovenski narod dojel smisel svoje trpeče zgodovine in se ohranil do današnjih dni.

Zato so bili, so in bodo velikonočni prazniki za naš narod dnevi najbolj doživete pobožnosti in iskrenega praznovanja, povezanega z upanjem v rodovitno prebujenje matere zemlje.

Z idejno podkovanostjo vere v Boga, ki so ga lastni bratje razpeli na križ, da je smrt premagal in zablestel v vstajenju, praznuje naš narod letošnje praznike. Vstajenja sredi viška boja za biti ali ne biti s satanizmom istega rodu, ki je opljuval, izdal, bičal in križal Dobroto, Pravico in Poštenje. Z globoko dojetim smislom za pomen teh praznikov doživlja te dni slovenski narod skrivnost upanja — na križu, kamor so ga razpeli lastni bratje, da v veri okrepljen prestane svoj veliki petek in vstane v sijaju srečne bodočnosti rasti, procvita in napredka v

tvornosti bratske ljubezni, ki jo bo ožarjala s krvjo tisočev nedolžnih odkupljena svoboda.

Rojaki in rojakinje!

K vsem, prav vsem bitijo prav posebej te simbolične dni moja topla čustva in srčne želje za slehernega izmed vas. V svojih voščilih za lepe velikonočne praznike bi rad prikllical poživljajočo tolažbo vsem trpečim in blagoslov božji vsem, ki delajo in se trudijo za obstanek slovenske narodne skupnosti.

Moja najbolj vroča želja je, da bi prav vsi zvesti Slovenci opustili vsa morebitna nerazumevanja in vse druge — v primeri z blaginjo naroda drobcene interese in združili vse svoje sile za svojim domobranstvom v enotno pripravljenost in skupni udar vseh Slovencev po komunizmu, ki prihaja v znamenju smrti.

Potem naš veliki petek ni bil zastoj!

Potem bo naš mali narod doživel svoje poveljanie in vstajenje svobode na častnem mestu med — v krvi in ognju preizkušenimi narodi nove Evrope.

To vam, dragi rojaki in rojakinje, ob letošnji Veliki noči želi

General Rupnik.

DNEVNO POVELJE

generalnega inšpektorja slovenskega domobranstva za Vel. noč

Slovenski domobranci!

Z nastopajočim pomladnim prebujenjem življenja obhajamo spomin zmage nad smrtjo, zmage Dobrega nad zlim, spomin vstajenja Odršenika človeštva.

Za bogaboječji in Bogu vdani mali slovenski narod je bil praznik Velike noči vedno globoko občuten praznik upanja in tolažbe.

V težkih časih, ki jih preživljamo, nam je praznik Vstajenja še bolj simbol naše vere v zmago Pravice, Dobrote in Poštenja. V trdni veri v od smrti vstalega Zveličarja dobiva svoj pravi smisel naša vera v zmago slovenske miselnosti nad tujo zablodo sataškega boljševizma. V tej veri je postavljen tudi naš granitni ideološki temelj pripravljenosti za neodjenljivo borbo s komunizmom do njegovega uničenja, ko bo zablestelo vstajenje slovenskega naroda v vsej sreči in lepoti prav tako neodjenljivega dela za blaginjo in napredek vseh Slovencev, ki verujejo v to, za kar se borimo in kar daje slovenskemu značaju pristno svojskost:

Bog, narod, domovina!

V tem smislu želim vsem častnikom, podčastnikom in vojakom Slovenskega domobranstva za praznike zmagu-

jočega Boga mnogo tihega veselja, zadovoljnosti discipliniranih borcev in sreče junaške, ki naj jo blagoslovlja vstali Bog Dobrote, Pravice in Poštenja, za kar se borimo, se bomo borili v vseh okolišnih in bomo tudi zmagali, kakor resničen je Bog, čigar redu je židovski boljševizem napovedal boj.

Zato, domobranci, strnite sile! Ojeklenite svoje vrste, ker je od vas edinih, ki boste nekoč imenovani najboljši Slovenci, odvisna zmaga in lepša bodočnost slovenskega naroda v svobodi! Utrujite svoje prepričanje, svojo pripravljenost, disciplino, vzdržljivost in enotnost, ker je v tem obsežna naša zmaga nad boljševizmom in s tem v vsem, zakaj boljševizem je edina ovira na naši poti v zaslužno in pravično srečo naše bodočnosti.

Boljševizem pa bo končno podlegel tako zatrdno, kakor resnično je Bog premagal smrt! In prav tako resnično bo vstal in živel naš narod! — Dajmo mu svoje zedinjene sile na razpolago v zvestem izpolnjevanju svojih domobranskih dolžnosti!

Domobranci, zdravo!

Generalni inšpektor: general Rupnik.

Položaj na bojiščih

Berlin, 31. marca. Na zapadu so Angloamerikanci nadalje močno pritiskali ob spodnjem Renu ter ob Lahnu. Pri poskusu, da bi prodrli iz svojega spodnjereškega mostišča, je utrpel sovražnik težke izgube. Britanski napadi med Emmerichom in Bochoitom proti severu so se izjalovili ob odporu nemških padalskih lovcev, medtem ko so Nemci s protinapadi zaustavili Amerikance, ki so vdrl južno od Lippe pri Dorstenu. Pri teh napadih so izgubili Amerikanci veliko številno oklepnikov. Sovražnik, ki je po krvavih bojih napredoval ob vzhodnem robu mostišča pri Borkemu in Halternu, se je ustavil ob nemških zapornih postojankah pri Stadthohnu in vzhodno od Dülmena, tako da se je tudi tukaj izjalovil nameravani operativni prodor. Medtem ko so nemške čete odbile sovražne poskuse za prekoračenje Rena med Duisburgom in Bonnom ter potisnile ob srednji Siegi krajevno prodirle severnoameriške sile s protisunkom nazaj proti jugu, je prodiral nasprotnik iz področja Marburg—Giessen z močnimi oklepnimi oddelki proti severu v pogorje Rothaar, proti vzhodnemu Sauerlandu ter proti vzhodu proti severnim in južnim obronkom Vogelsberga. Nemci pa so s protikupe ovirali sovražne premike. Predvsem so preprečili nemški zaporni oddelki med Hanauom in Gelnhausenom z energičnimi protisunkov učinkovito zavarovanje severnoameriškega jugovzhodnega boka. Med Hanauom, ki ga je sovražnik zamen napadal in Miltenbergom ob Mainu se je ojačel nemški odpor, tako da so Severnoamerikanci pri Seligenstadtu le malo napredovali, južno od Aschaffenburga pa so jih Nemci s protinapadi zopet vrgli nazaj. Pri tridnih bojih v Odenwaldu s težkim obcesti Michelstadt—Eberbach ter ob spodnjem Neckarju je sovražnik zaradi odpora nemških zapornih oddelkov le malo napredoval.

Na Madžarskem so se premestili boji vsled nadaljnje močnega boljševiškega pritiska od gornje Rabe na mejo Reicha pri Günzu. Sovjeti, ki so napadali ob spodnji Rabi, ob Donavi pri Komarnu ter ob Nitri severno od Novih Zamky, so bili zaježeni na vdornih mestih.

Bitka za nemški lok na obeh straneh Ratibora je bila v znamenju nemških napadov. Ogorčeni boji za Küstrin so se nadaljevali z nezmanjšano trdoto. Hrabra posadka je vzdržala kljub napadom nadmočnih sovražnih sil ter je celo severno od kolodvora Altstadt uničila neko obkoljeno sovražno bojno skupino. Ob Gdanskem zalivu so se bili v Gotenhafenu in Danzigu, na Westernplatte ter v nizini ob Visli ves dan ogor-

čeni boji za vsako ped zemlje. S tem, da so bile prepeljane zaščitnice od Kahlholzer Horna na ozemeljski pas Frische Nehrung, so bili zaključeni titedenski boji v jedru vzhodne Prusije. V zglede izpolnjevanju svoje naloge, prestreči in razbiti močne boljševiške napadalne skupine, je zadala četrta armada, ki ji poveljuje pehotni general Müller, sovražniku izredno visoke izgube. Uničila je od 12. januarja toliko oklepnikov, da bi lahko s tem izpolnili 13 sovjetskih oklepnih zborov. Boljševiki so utrpeli tudi zelo velike krvne izgube. Nemški kurlandski borci so ponovno dokazali svoj neomajen bojni duh. Severozapadno od Doblena so dosegli nove obrambne uspehe ter uničili glavnino že več dni obkoljene sovražne skupine.

Sliko bojev na zapadu je določala v četrtek velika krajevno vezana materialna bitka ob spodnjem Renu ter premikalna vojna med pogorjem Rothaar ter Odenwaldom. Skozi vrzel med Giessenom in Marburgom so prodrli hitri severnoameriški oddelki proti vzhodu in severu. Sovražne oklepniške sile, ki so prodirale iz Marburga, so dosegle s svojimi ostmi področje vzhodno od Sauerlanda ter odsek Ederja pri Brilonu in Bad Wildungen. Iz Giessena so prodirali drugi oklepniki ob severnih in južnih obronkih Vogelsberga proti vzhodu. Nasprotnik skuša sedaj z napadi ob spodnjem Siegu in v dolini Kinziga zavarovati občutljive boke svojih na prostem področju se nahajajočih napadalnih klinov. Na obeh mestih pa je doživel občutne poraze. Nemške čete so vrgle nazaj sovražne sile, ki so prodrle pri Wisselu in v dolini Kinziga so zajezile nemške čete sovražnika, ki je prodril do Gelnhausena, ter uničile številne oklepniške. S temi uspešnimi boji so bili istočasno ustvarjeni pogoji za protikupe proti sovražnim oddelkom, ki nastopajo med področjem izvira Rure ter dolino Kinziga. Vsled trdovratnega odpora branilcev Hanaua ter energičnih protinapadov pri Aschaffenburgu je sovražnik ob Mainu le malo napredoval. Tudi med kolenom Maina pri Miltenbergu ter ob Neckarju so se ustavili Amerikanci ob obvladujočih višinah v Odenwaldu, predvsem pri Michelstadtu in Beersfeldenu. Prav tako kot so v sredini zapadnega bojišča vzdržali boki sovražnikov pritisk, so se obdržale nemške čete tudi ob severni in južni strani spodnjereškega mostišča kljub močnim sovražnikovim napadom. Napadi močnih britanskih sil, ki so hoteli po težki topniški pripravi v varstvu megle iztrgati Emmerich iz

nemškega bojišča, so se izjalovili s težkimi izgubami ob odporu nemških padalskih lovcev.

Na vzhodnem bojišču so bile Madžarska, gornja Slezija ter obrambna področja ob obali Vzhodnega morja težišča težkih bojev. V severozapadni Madžarski so pritiskali boljševiki z nadalje močnimi silami z jugovzhoda in vzhoda proti ravnini, ki jo zaključujeta Donava in Raba med gozdom Bakony, malimi Karpati ter pogorjem Leitha. Ti napadi med zapadnim delom Blatnega jezera in Zato ter ponovni sunki med Dravo in Blatnim jezerom so se zrušili po majhnem napredovanju v obrambnem ognju, ne da bi dosegli svoj cilj. Glavni sunek je bil izveden ob gornji Rabi, kjer je sovražnik pri Sarvi prekoratil reko ter dosegel preko Steinmangerja nemško mejo pri Günzu. Proti ozkemu vdoru, ki so ga Sovjeti doslej zamen poskušali razširiti, so v teku nemški protikupe.

Z zglede hrabrostjo se je borila posebno posadka trdnjave Küstrin. Med Odno in prekopom se je z vsemi svojimi silami branila pred neprestano napadajočimi boljševiki.

Kot v Küstrinu so branili tudi nemški oddelki v Gotenhafenu in Danzigu vsako hišo in vsak predel ceste. Močne boljševiške napade, ki so bili izvedeni s podporo oklepnikov in bombnikov, so prestregli zapadno od črte Gotenhafen-Kielau in na obeh straneh Danziga ter se borijo sedaj po temeljitim uničenju luških naprav na Westernplatte ter ob nizini Visle. Na vzhodni strani Gdanskkega zaliva je bila z odmikom nemških zaščitnic iz Kahlholzer Horna zaključena titedenska težka bitka v Ermklundu. Tamkaj se boreča 4. nemška armada je do poslednjega vzdržala zvezo bojišča ter uničila ali vezala odgovarjajoče svoji nalogi močne sovražne sile. Pri teh bojih za vsak meter vzhodnopruske zemlje so se borili oddelki vseh vrst orožja ter tudi okorovalne čete in štabi vedno v prednjih črtah. Če se je kljub veliki sovražnikovi nadmoči vedno znova posrečilo skleniti prehodno nastale vrzeli ter do poslednjega preprečiti sovražni prodor, potem je bilo to možno le vsled zadržanja vsakega posameznega vojaka, njegovega zaupanja v vodstvo ter požrtvovalnega duha in prvih črtah zglede se borečih častnikov.

Lisbona. Vojaki guverner španskega obmejnega okraja Badajosa, general Arevalo, je prijateljsko obiskal portugalskega obmejno mesto Elbas, ter istočasno izročil portugalskim oficirjem pokal, ki ga je darovala šola generalnega štaba v Madridu.

Uradni razglas obveznicam delovne službe

Na podlagi poziva, ki ga je izdal Höherer SS- und Polizeiführer im Wehrkreis XVIII, SS-Obergruppenführer und General der Polizei Rössner, se morajo vse neporočene ženske v starosti 16—45 let javiti na vpisovanje in to na istih zglasovalnicah, kakor so bila določena za moške.

Javiti se morajo:

Dne 3. aprila 1945 ženske z začetno imensko črka A—G
dne 4. aprila 1945 ženske z začetno imensko črko H—L in N;
dne 5. aprila 1945 ženske z začetno imensko črko M, O, R, P;
dne 6. aprila 1945 ženske z začetno imensko črko S, Š, — Z, Z.
Zglasovalnice poslujejo v teh dneh od 7 zjutraj do 20 zvečer.
Zglasovalnice so:
Okraj I. Mestno središče in Bežigrad. Ta okraj je znotraj sledečih meja: železniške proge na Kamnik, Gorenjsko in Trst, Erjavčeva cesta, Gradišče, Kongresni trg, Dvorni trg, Ljubljanska, Resljeva cesta, Črtomirova ulica, Rižarna, Dečkova ulica proti severu pa mestna meja. — Zglasovalnica: Miklošičeva 20, sobi št. 200 in 201.
Okraj II. Vodmat-Moste. Obsega prebivalstvo znotraj sledečih meja: Resljeva cesta, Črtomirova ulica, Rižarna, Dečkova ulica, mestna meja proti severovzhodu do Ljubljane pri Fužinah in Ljubljanska do Resljeve ceste. — Zglasovalnica: Buča Anton, Slajmerjeva c. 1.
Okraj III. Poljane-Kodeljevo-Štepanja vas. Znotraj sledečih meja: proti severu Ljubljanska od Tromostja do Fužin, proti vzhodu mestna meja do vrha Golovca, proti jugu Golovec, cestno križišče Dolenskoje železnice s Hradskega ceste, Grajska planota, Grad, Mestni magistrat in Stritarjeva ulica do Tromostja. — Zglasovalnica: Lauter Jožko, Poljanska c. 21.
Okraj IV. Stari trg-Prule-Trnovo-Rakovnik. Znotraj sledečih meja: Tromostje, Stritarjeva ulica, mestni magistrat, Grad, križišče Hradskega ceste s Dolensko železnico, Golovec, blok proti vzhodu in mestna meja proti jugu (vključno kraj Črna vas).

proti vzhodu do Malega grabna in vzdolž njega do Zelene poti, od tam čez Kopalisko ulico, Gradišče, Gorupovo ulico, Gradišče, Kongresni trg, Dvorni trg in nazaj do Tromostja. — Zglasovalnica: Ražem Zoran, Zabjek 3.

Okraj V. Rožna dolina-Vič-Brdo. Meje: proti severu Rožnik, Drenikov vrh, Šišenski vrh, grad Tivoli, Erjavčeva cesta, proti vzhodu: Gradišče, Gorupova ulica, Gradišče, Kopaliska ulica, Zelena pot, proti jugu: Mali graben, proti zahodu mestna meja. — Zglasovalnica: Hrovatin Maks, Rimska cesta 24.

Okraj VI. Šiška-Dravljice. Meje: železniške proge na Kamnik, Gorenjsko in Trst do križišča s Erjavčevo cesto, grad Tivoli, Šišenski vrh, Drenikov vrh, Rožnik proti zahodu do mestne meje in zatem do kamniške žel. proge. — Zglasovalnica: Sane Jurij, Gosposvetska (Celovška) 72.

Vse mejne ulice spadajo v okraj, kjer se prvič imenujejo, in sicer: Erjavčeva cesta, Gradišče, Kongresni trg, Dvorni trg, Resljeva cesta, Črtomirova ulica, Dečkova ulica — v I. okraj. — Hradskega cesta, Stritarjeva ulica — v III. okraj. — Zelena pot, Kopaliska ulica, Gorupova ul. — v IV. okraj.

Vse pozvane ženske naj se javijo na zglasovalnicah pravočasno, da se bo moglo vpisovanje gladko in čim hitreje opraviti. Javiti se morajo vse neporočene ženske navedenih letnikov razen tistih, ki so že v delovni službi.

Ob času, ko se tudi naš mali slovenski narod z vsemi silami bori, da odvrne od sebe grožnjo komunistično nevarnost,

morajo tudi ženske roke krepkeje poprijeti, da tako doprinesejo svoj delež za blagor domovine. Znanost je število žensk tako iz mesta kakor tudi z dežele, ki so bile že pred meseci poklicane na delovno službo. Rade so se vpoklicale tedaj odzvale, čprav zimski čas delu na prostem ni bil naklonjen in je bila prav zato za sluga njihovega dela tem večja. Sedaj pa so na vrsti, da se prijavijo tudi tiste neporočene, ki so mogle biti doma in opravljati svoje opravke v kuhinji ali drugje. Že čut lovarstva zahteva, da tiste, ki doseže niso bile prizadete, vzamejo delež skupnega bremena na svoja ramena in tako osvobodijo vsaj nekatere, ki so delale do sedaj in jih morda kliče nujno poljsko delo ali druge dolžnosti. Zlasti velja to za oprostitev poročenih žena v delovni službi.

Jasno je, da vsesplošni popis ženskih delovnih moči in sicer le neporočenih še zdaleka ne vsebuje odločbe, da bodo vse ženske, ki se bodo prijavile, tudi res vpoklicane. Pristojni činitelji bodo vpoštovali, da tudi vnaprejšnj gospodarsko in družinsko življenje pokrajine ne bo trpelo zaradi vpoklica ženskih delovnih moči. Isto velja za ženske delovne moči v življenjsko važnih podjetjih. Nadalje bodo tudi ženske delovne moči vpoklicane postopoma, kakor bodo zahtevale razmere.

Prvenstveno bodo zajete take ženske delovne moči, ki niso imele važnih opravkov. Delovna dolžnost bo zanje gotovo lažja, saj je pomlad pred vrati, tako da se skrbni glede zdravja še neuteleljene. Vest in čut skupnosti narekujejo torej vsem, ki se jih poziv tiče, da izpolnijo svojo dolžnost v trenutku, ko je vsako dolžan, da prispeva po vseh svojih močeh za dobro domovine.

Anglija je kriva Titove strahovlade

Zeneva, 30. marca. Cesar niso zmogle grške tolpe, se je posrečilo komunističnim Titovim tolpom, namreč doseči popolno vlado v »osvobodilni« delih Jugoslavije, poroča britanski list »Nineteenth Century and After«. Značilno za sovražno razpoloženje jugoslovanskega naroda proti Titovi tolpi je dejstvo, da jih je v septembru leta 1944, ko so te tolpe prvič zasedle Belgrad, in izvajale tam svojo strahovladno, prebivalstvo pregnalo, vendar so po treh dneh s sovjetsko pomočjo Belgrad zopet zasedli. Potolki krvi, ki so temu sledili, so bili pričetek terorja, ki vlada danes v onih krajih, v katerih sta bila odpravljena zakon in red in kjer vlada Tito po boljševiških metodah. Anglija je v veliko večji meri kakor Sovjetska zveza odgovorna za obetov Titove vlade, kajti samo z britansko pomočjo in propagandistično podporo je mogel Tito zasedeti Jugoslavijo, deželo, katera komunizem odklanja in vidi v Titu odvratnega in krutega uzurpatorja, tirana

in izkoriščevalca. Jeza prebivalstva je tako velika, da bi lahko prišlo do narodne vstaje, katera bi uničila Tita z njegovimi tolpmi, če te ne bi več prejemale podpore od zunaj. Kakor vsi večji pokreti tolpe so si tudi Titove tolpe prilastile znani boljševiški princip, da se mora mednarodna vojna spreminiti v državljansko vojno. Vselej tega je bilo do danes umorjenih v Jugoslaviji nešteto ljudi. Tito sistematično iztreblja srbsko elito. Prebivalstvo večjih predelov beži pred to strahovladno v gore. Po konferenci v Teheranu vlada zmotno mnenje, da bo gverilna vojna zadoševala za resno ogrožanje Nemcev na Balkanu. V tej gverilski vojni je Tito Nemcem zelo malo škodil. Zato je pa prebivalstvo utrpelo tem strašnejšo izgubo. Istočasno s tem je bil prvič v novejši zgodovini Velike Britanije njen vpliv na Balkanu izključen in Anglija stoji pred novimi in ogromnimi problemi, ker vojna ne bo vzpostavila evropskega ravnotežja.

Ameriške zmote

Berlin. Če storijo ameriške sile nekaj, kar ni v redu, če ravna prav tako ameriška politika, potem v Washingtonu izjavijo z najbolj nedolžnim obrazom vsemu svetu, da je bila to pač zmota. — Takšne zmote, ki pa imajo za prizadete najtežje posledice, so v ameriški zgodovini prav pogoste. Nikdar pa v Washingtonu niso resno mislili na to, da bi te posledice popravili. Takšna velika zmota je bila n. pr. eksplozija, ki se je dogodila v Havani 1. 1898 na krovu neke ameriške vojne ladje, ki je bila naložena v ta namen poslana tjakaj. Ta vojna ladja se je nato tudi »pomotoma« potopila, nad čemer pa v Washingtonu niso bili užalosteni, nasprotno, kajti ta majhna zmota je bila za Amerikance povod, da so napadli Španijo ter jo na najnesramnejši način oropali poslednjih ostankov nekoč tako velike in pomorne kolonialne posesti. Ta vojna nudi celo vrsto takšnih ameriških pomot. To je predvsem metoda sistematičnih strahovalnih napadov iz zraka ne samo na nemška in japonska mesta, otroke, žene in starce, marveč tudi če jim je to ravno prav, na povsem nevtralne kraje kot Schaffhausen, Zürich ali Haag, glavno mesto zavezniške Nizozemske in končno dvakratno bombardiranje portugalske kolonije Makao v vzhodni Aziji. Vse te najmanj lahkomišelnje, gotovo pa brutalne zločine označujejo v Washingtonu kot brezpomembne zmote. Najgrozovitejša zmota pa je brezdvomno proslula UNRRA, ki

jo vodi Sid Lehmann. Zmota so tudi zvečne obljube Francozom, Italijanom, Nizozemcem in še drugim narodom, da jih bodo po izvršeni invaziji zadostno preskrbovali z živilji, toda nobena zmota ni izročila teh zaupnih besedov grozovitih smrti zaradi lakote. Zmota je tudi, kot sta točno dokazali Casablanca in Jalta, tako imenovana Atlantska listina. Kmalu se bo izkazalo, da je zmota tudi trditve Združenih držav, da se borijo za svobodo in življenjsko pravico majhnih narodov, kajti v Dumbarton Oaksu so že jasno pokazali, da se Wallstreet in ameriška visoka finančna poživljata na majhne narode ter so jih že prodali Sovjetom. Zmota, h kateri spada tudi politika Roosevelta, Morgenthaua, Stettinusa in drugih, je sploh vse, za kar se Združene države baje borijo. Toda nobena zmota ni brutalna uničevalna vojna ter načrt vse svet podrediti dolarju ter zaslužiti nemški narod. Čim dalje traja vojna in čim trše so borbe, tem bolj neusmiljeno bodo odkrite »zmote« Združenih držav. Da bodo vsi videli, da so te zmote v resnici le prevare in zločin v službi moralske zverinske in izsiljevalne, zaslužjevalne politike. Tega dejstva — in to je edino, česar se v Washingtonu resnično bojijo — ne bodo mogli v Washingtonu več dolgo prikriti. Razkrinkati jih pred vsem svetom, to je eden izmed ciljev, za katerega se borijo Nemci in za katerega se izplača boriti.

Izmišljena poročila

Berlin, 30. marca. V nasprotju s sovravnimi poročili, ki naj bi izvajala zmote, ugotavljajo od nemške strani, da so celotno ozemlje vzhodno od Aachenburga popolnoma očistili sovražnika. Medtem ko je mesto Aachenburg trdno v nemški posesti, so bile 10 km južno od mesta proti Sulzbachu napadajoče ameriške bojne skupine težko prizadete in za tem krajem odbite z visokimi izgubami. Poročila, da je sovražnik prisel v področje med Würzburgom ali Nürnbergom, so prosto izmišljena.

Komunistična volilna agitacija

Zeneva, 30. marca. Zunanje politični sodelavec lista »Daily Herald« piše, da je pričela romunska vlada z veliko vneto razdeljevanju veleposelstva med romunske kmete. To je v vzhodni Evropi zelo popularna politika. Vendar se to vrši s tako obupno naglico, da se mora zunanji opazovalec vprašati, če ne gre tu v glavnem za pridobitev čim več glasov za bodočo volitve. V Poljski izvršeno agrarno reformo te vrste ne moremo označiti kot posebno uspešno. Tam n. pr. posestvo, ki je poprej preživljalo celo delavsko vas, sedaj ne more po razdelitvi na male dele prehraniti novih lastnikov. Ta način agrarne reforme izgleda, kakor da bi raztrgali velik park na majhne koščke in te razdelili med posadko, da bi si iz teh napravili

vsak svojo lastno ladjo. Po romunskih navodilih naj bi dobil vsak kmet 5 ha sveta, kar predstavlja obupno majhen košček, s katerim naj bi se številna družina preživljala vse leto.

Povračilno orožje nad Anglijo

Amsterdam. Nemško zračno delovanje je bilo usmerjeno, kakor poroča britanska poročevalska služba, v zadnjih 24 urah proti južni Angliji. Poročali so o škodi.

»Times« se pritožuje nad razvojem v Romuniji

Stockholm, 30. marca. List »Times« jasno izraža svoje nezadovoljstvo nad najnovejšim razvojem v Romuniji. Opozarja, da se v Jalti skupizumeli, da bodo trije zavezniški vodilni skupno politiko, da bi s tem postavili v zasedenih deželah začetne vlade. V Romuniji je nastopil takšen položaj. Toda kaj se je zgodilo? Moskva je poslala v Bukarešto znanega krvnika Višinskega in Radescu je takoj odpisil ter prepustil svoje mesto vladati tako zvane demokratske narodne fronte pod vodstvom Groza. To ime je bilo prej povsem neznano, štalo se je o njem le nekoč, ko sta ga v nekem bukreškem hotelu pretepla dva njegova rojaka. Z eno besedo v Romuniji ima v rokah politično nadzorstvo agresivna boljševiška manjšina, tako da Velika Britanija in Združene države niti nista imele priložnosti, da bi uporabili na tem področju dogovor iz Jalte,

Razdobje premikalne vojne na zahodu

Kakor je bilo razvidno iz razvoja vojnih nastopov v sredi marca, je v resnici vzplamtela do skrajnih viškov zavezniška velenost na zahodu ob vsem toku reke Rena od nizozemske meje do franco-ako-nemške meje ob Renu. Na štiristo km dolgem bojišču so skušali izkoristiti Angloameričani nekatere prehode čez reko Ren in na desnem bregu izpeljati čim večje prodore proti vzhodu in upanju, da bi dosegli podoban uspeh kakor lani v Franciji. Na vzhodnem bojišču je ostalo težišče bojev še vedno ob Baltiku in tudi v Šleziji. Na novo so dobili znaten poudarek boji v Slovaški in severno od Blatnega jezera, kjer so Sovjeti sprožili močne napade, ki s svojimi oklepnimi klini merijo proti nižini, v kateri leži slovaška prestolnica in proti nekdanji avstrijski meji ob Nežiderskem jezeru. Mirno je bilo v glavnem bojišču na Balkanu in prav tako tudi v Italiji.

Zahodno bojišče:

Nekaj dni pred minulo nedeljo se je na zahodnem bojišču sprožila silovita zavezniška ofenziva ob Spodnjem Renu, nekako med mestoma Wesel in Rees ob nemško-nizozemski meji. Nemško poveljstvo je to ofenzivo pričakovalo in pripravilo primerne protukrake. Zato so 1. kanadska, 11. britanska in še ena ameriška armada kljub uporabi najmodernejših vojniš sredstev za prehod čez reko Ren, ki je na tem mestih ponekod široka do 800 metrov, v tednu dni komaj izvajala na desnem bregu mostišča in nekaj uspehov. Zanimivo je, da sta ob začetku prehoda čez Ren bili izkrcani iz zraka in z brez-motornimi tovornimi letali pristali dve anglo-ameriški padalski diviziji daleč na desnem bregu v glavnem nad mestom Borken in Dorsten (okoli 30 km vzhodno od mesta Wesel ob reki Lippe). Do konca tedna so na tem odseku prodrli Angloameričani do Emmericha, njihove oklepniške konice pa so prodrle vzhodno od ceste Borken-Dorsten in sicer 20 km severno od Dorstena do mesta Stadtholna in vzhodno od Borkena do mesta Dülmen (na sredi potoja med Dorstenom in Münsterom). Neprimerno slabši pa so bili uspehi prodorov iz tega mostišča proti jugu v Porurje. Vzhodno od Dorstena in Gladbecka so Angloameričani le malo napredovali, proti jugu pa so vdrl v Hamburg in v smeri proti Essenu.

Eisenhower svari pred optimizmom

Zeneva, 30. marca. Kot javlja agencija Reuter, je podal Eisenhower v svojem glavnem stanu zastopnikom angleškega in ameriškega časopisa sliko o vojaškem položaju, ki je bistveno drugačna kot pa angloameriška agitacija. Eisenhower je izreko opozoril, da obstaja problem oskrbe za Angloamerikance še nadalje ter svaril prevelike optimiste, ki so že govorili o neposrednem sunku na Berlin. Opozoril je, da stoji Montgomery naproti najmočnejši nemški sili ter da bodo te čete z vsvo žilavostjo branile svoje postojanke. Razen tega je pripomnil, da ni nobene možnosti, da bi prekinili obstreljevanje z nemškimi letalskimi bombami.

Vedno znova je poudaril Eisenhower, da so Nemci v položaju, ustvariti novo bojišče ter da je treba angloameriško oskrbo ojačati do skrajnosti. Kot je poudaril,

Posvet pri Rooseveltu

Amsterdam. Kakor poroča britanska poročevalska služba iz Washingtona, je Roosevelt večerj sprejel britanskega ministra za proizvodnjo Lytteltona in prehranjevalnega ministra Llewellina v spremstvu britanskega veleposlanika lorda Halifaxa, da bi se razgovarjali o dobavah življenjskih potrebščin. O izidu teh razgovorov še niso poročali.

Morilski napadi na Berlin

Zeneva. Z morilskimi napadi, ki jih britansko letalstvo sedaj dnevno izvaja nad Berlinom in drugimi nemškimi mesti, v katerih iščejo begunce z vzhoda in zahoda varstva, dokazuje Anglija sama, da ima dr. Götterle prav, če svari pred britansko brutalnostjo, piše list »New Leader« in vprašuje, kaj pričakujejo zaveznički od teh množičnih umorov. Sami sebi morajo priznati, da bodo čili samo neukrotljivo sovraštvo. Tega sovraštva ne bodo čutili samo vsi Nemci, temveč s časom tudi vsi evropski narodi, ki se da-

Za zahodno bojišče pravi vojaški sodelavec DNB-ja dr. Maks Kruli: »Dogodki ob Spodnjem Renu spominjajo na petkrat ponovljeno velenost na aachenskem področju; zdi se pa, da namrava Eisenhower med Siego in Lahom ter na področju Maina ponoviti oklepniške bitke, ki so bile v Franciji 1. 1944. Gotovi prvi uspehi kažejo na uspeh tega načrta in očitno so upali, da bo nemško vodstvo izgubilo živce.«

Premikalna oklepniška bitka se je namreč minuli teden razvila iz mostišča pri Remagenu in južno od odob ob prehodu čez reko Ren pri Mainzu in čez reko Main pri Frankfurtu. V tej premikalni bitki so oklepniki prodrli do Siegena ob reki Sieg ter do vzhodnih obronkov pogorja Rothaar. Južno od tega so oklepniške sile ob reki Lahn prodrle do področja Marburga, potem ko so zasedle Weitzlar in Gieszen. Iznad Marburga so prodrli ameriški oklepniški oddelki proti severu in severovzhodu. Dosegli so mesto Brilon (70 km severno od Marburga) in Bad Wildung (na pol poti med Marburgom in Kasselom). Vzhodno od Gieszena pritiskajo Angloameričani na obeh straneh gore Vogelsberg (v sredi med Gieszenom in Fuldo) proti vzhodu. Vzhodno od Frankfurta in Hanau so Amerikanci naleteli v dolini reke Kinzig pri mestu Gelnhausen na močan nemški odpor. Južno od Hanaua so pri Seligenstadtu Američani nekoliko razširili svoje mostišče na Mainu, vendar so boji sedaj vzhodno od črte Michelstadt in Eberbach ter ob spodnjem teku reke Neckar.

Vojaški sodelavec DNB-ja dr. Maks Kruli pripominja k tem bojem, da pri premikalnih bitkah zoperstavlja nemško vodstvo sovražnikovi nadmoči v ljudeh in gradivu umetnost improvizacije in nadmoč nemškega borca posameznika in pravi: »Vapostavitve ravnotežja bo torej zahtevala nekoliko časa. Prav tako kot se je to pokazalo na vzhodnem bojišču po sovjetskem prodoru do Odre.«

Vzhodno bojišče

Zadnji teden je na severnem delu vzhodnega bojišča potekel po starih načelih, katerih so se Sovjeti držali že ves mesec. Stiskali so mostišča v Danzingu, Königsbergu in Kurlandiji ter povečali zlasti pritisk na Danzig, kjer se v Gdini in Zoppotu prodrli do morja in proti koncu tedna vdrl tudi v Danzig. V Kurlandiji so se ponovili sovjetski napadi, ki so dosegli vzhodno od Windaua manjši vdor. V Vzhodni Prusiji so hudi boji v nižini ob Visli. Na bojišču ob Odri so se Sovjeti zmanj zalevali ob nemško mostišče ob Spodnji Odri nasproti Stettinu. Nasproti Oderbrucha se na desnem bregu vrše siloviti boji za nemški mostiški pri Zehndenu in Langenbergu. Branilci trdnjave Küstrin so se proti koncu tedna upirali v težkih bojih v starem mestu od hiše do hiše. Na šlezjskem bojišču so v minulem tednu Sovjeti zmanj poskušali prodrati iz področja južno od Leobschutza in v smeri proti Moravski Ostravi južno od Ratiborja.

Huži so postali boji v Slovaški in na madžarskem bojišču. Severno od Donave so nemške čete zajele sovjetske vdore med Novimi Zamky in Nitro. Severno od Blatnega jezera so vdre sovjetske oklepniške sile proti reki Rabi ki so jo preokrale pri Sarvarju. Tu so se nemške čete umaknile preko Steinmangerja (Szombathely) in Günsa na mejo Rajha.

Medtem ko je severno bojišče ob Baltiku in Odri še ves čas v znamenju priprave, je bila edina večja premikalna bitka severno od Blatnega jezera, kjer so Sovjeti za ceno velikih žrtev povečali svoj pritisk na južno nemško mejo ter hkrati skušali doseči ob Donavi nižino, ki se odpira proti slovaški prestolnici Bratislavi. Uspehi, ki so ga dosegli, seveda ni v nikakršnem razmerju z žrtvami.

Imajo Nemci možnost na najučinkovitejši način uporabiti svoja obrambna sredstva. Prišlo bo še do vražje trdovratnih bojev, če zagotovi Eisenhower zastopnikom angleškega in ameriškega časopisa. Ni niti govora o tem, da za zavezniške ne bi obstajale nobene težkoče več.

Značilno so Eisenhowerjeve pripombe o vedenju angloameriških vojakov na zasedenem nemškem ozemlju Eisenhower je izjavil, da smatra za povsem pravilno, če bi skušali vojaški vthotapiti se skozi zadnja vrata, da bi dobili vino ali kar že potrebujejo. S tem daje torej svojim četam popolno svobodo ropanja, kot jo je imela boljševiška soldateska na zasedenih nemških vzhodnih predelih. Angloameriške čete se torej lahko sklicujejo na svojo vrhovnega poveljnika, ki jim je sam svetloval, naj ropajo in krajejo kot jih je volja.

nes prav dobro zavedajo, kaj se pravi biti »osvobodjenec« po zavezniških. Naraščajoče spoznanje, da so bile vse dane obljube pred osvoboditvijo same laži, jih navdaja z vedno večjo grenkobo.

Dejanja govore

Zeneva. Čeprav poskušajo svetu dokazati, da Stalin nima več namena razširiti komunizem, oziroma uprizoriti svetovno revolucijo, dokazujejo dogodki ravno nasprotno, ne samo da ribari Moskva še naprej v kalnem temoče da si celo še prizadeva zasedati povsod nemire, ki naj bi ji njeno delo olajšali. V deželah, v katerih je bila ta sovjetska taktika uporabljena, so se katastrofalne posledice kaj kmalu pokazale. Romunija predstavlja zadnji primer. Nesrečni dogodki v tej deželi so posledica iz Moskvo zavedno provociranih političnih, socialnih in gospodarskih nemirov kot predznak za bodočo boljševiško revolucijo. Vsi Romuni, ki se bodo zoperstavili tej revoluciji, bodo likvidirani enako kakor v Bolgariji.

Domoljub

Ljubljana, 1. malega travna 1945.

Aleluja! Kristus je vstal. Velika nedelja je največji krščanski praznik, dan zmage življenja nad smrtjo, zmage svetlobe nad temo in dobrega nad zlim. Če bi Kristus ne bil vstal, bi bila zastoj naša vera v njegovo boljše moč, zastoj naše hrepenenja upanje, da za velikim petkom pride velika nedelja. Toda Kristus je zares vstal, aleluja! Smrt strašna nima več moči, premagana je vsa hudoba, poje slovenska velikonočna pesem. In zmagovalne procesije se vijejo po slovenskih vaseh, drobni glasovi svetnikov cingljajo med hišami, ponosna bandera plapolja v pomladnem vetru, močnejši pokajo in oznanjajo vsemu stvarstvu: Kristus je vstal, veselil se!

Mislil moje, kam ste se zagledali? Vse to je nekdo bilo, zdi se mi, da je bilo že davno: vesela velikonočna pesem med slovensko procesijo, svetnikljanje in pokanje močnejših, zastave in bandera... Danes pa, porušene hiše bojeje in požgane; po vaseh in mestih kriki strahu in groze: namesto srebrnega pozvnanja tulijo sirene, veselo pokanje močnejših se zamenja eksplozije granat in bomb. Naša lepa zemlja se je spremenila v veliko dolino gorja, in bolečina je toliko hujša, ker so naš bridi kelih čez rob s bratsko krvjo napolnili s satanom svesani slovenski ljudje sami. Pri nas je povsod strašen velik petek, povsod ogenj in smrt. In rešitve nikjer.

Nikjer rešitve? Kristus je vstal, aleluja! Z lastne moči se je dvignil iz groba in bil svet, kakor popelje, tudi s svoje telesne narave med svojimi učenci. Pomislite se na rane, bressirno mu sadane, a On je bil kakor pred velikim petkom, le še poveličano in poduhovljeno je bilo njegovo telo. Nič se ni spremenilo. Kristus pred trpljenjem, Kristus po zmagovalnem vstajenju — isti Bog — Človek.

Ob velikonočnih dneh Slovence v sedanjih trdih časih še posebno rado uhajajo misli na njegov trpeti narod. In čeprav je primerjava netočna, se vendarle vsiljuje človeškemu srcu občutek in razumu spoznanje, da je tudi narod mogoče za nekaj časa položiti v grob, a zdravega naroda ni možno umoriti, pa naj poidele in narodna skupnost se toliko trpije.

Zadnja leta je slovenski narod na križ razpet in doživljal dolg, za svoje moči predolg velik petek. Že so ga polagali in ga še polagajo v grob. Zakaj vsem njegovim sovražnikom s boljše življenjem na čelu je ta pridni in kulturni narod hudo napotil, posebno še zato, ker živi na tako važnem koščku evropske zemlje.

Toda, dvignite glave! Priključite se vstajenju, zakaj za velikim petkom pride gotovo velika nedelja. In narod bo vstal poveličan in izčiščen po neznanskem trpljenju, in sicer v bistvu tak, kakor je bil stoletja. Duša naroda, njegov značaj in način občestvenega sožitja je nekaj, kar se ne more kar tako menjati. Slovenski komunisti se to hoteli doseči: s velikim bobnom so oznanjali, da je vsa narodova preteklost naša, komaj vredna, da s progresivno človek nanjo pljune. Oblatiti so skušali vse našo zgodovino, umasali so vse velike slovenske moze in političnega, gospodarskega in kulturnega življenja; opljuvali so slovensko stvarnost prejšnjih časov na vseh poljih, tako da po vsem tem ni ostalo nič, po čemer bi naš narod sploh še bil narod. Razen tega so slovenske ljudi v množicah morili. S tem so narod sačeli polagati v grob, da bi na njegovi gomili vpostavili boljše obdobje; zakaj ta oblast po osnovnem marksističnem nauku narodov sploh ne pozna in ne prizna.

Na žalost je bilo tudi med drugimi Slovenci mnogo in preveč takih, ki so hoteli ali nehoti, v najusodnejših trenutkih s komunistom prepevali glede naše preteklosti iste melodije. Tudi njim je bila slovenska preteklost kar počes vredna graje. Narod se sicer hvallal, a v isti sapi so napadali kar povprek in bres izjeme vodstvo naroda na vseh pripravih javnega dela. Niso pomislili, da vse velike pozitivne vrednote in dobrine v narodu, ki so mu v usodnem trenutku bile v ročicah, niso od danes, marveč so deset in desetleten sad vnetega narodnega dela vprav onih vodilnih plasti, katerim odrekajo njihove usluge. Naroda namreč ne obrneš v enem dnevu, niti v enem letu. Treba je premišljenega, urejenega in dolgotrajnega vzgojnega, socialnega in kulturnega dela, da se dograja narod sploh posreči prevzgojiti. A duše naroda in njegovega značaja sploh v bistvu ni mogoče slepa spremeniti.

Naj se nihče ne vara! Ne tisti, ki pod vodstvom kominterne hočejo položiti naš narod v grob, ne ti, ki hočejo narod reševati pred boljše življenje, pa bi ga radi imeli čez noč drugačnega kot je (tudi vodilne plasti so namreč iz naroda in zato zrealo njegove duše in njegovega hotenja!); oboji bodo doživeli razočaranje. Narod slovenski, ves in kjer koli živi, bo vstal in brenja, kamor ga je pahnil komunist, tako gotovo kot gotovo za velikim petkom zasije velikonočno jutro. Vstal pa bo tak, kakor je in kakor po svoji narodni duševnosti in svojem značaju drugačen biti ne more. Le za eno stvarnost preizkušnjo bo bogatejši in zato bolj kritičen in zrejši. Pripravljen in dovzeten bo za obsejne socialne reforme, za reorganizacijo gospodarskega življenja, za preusmeritev vzgojstva in za podobna javna vprašanja. Prečisti bo stopil v nov čas. Veliko težkega dela čaka vse in vsakogar med nami, ko bo treba celiti narodu rane in ga skladno s njegovo dušo povesti v novo, srečno obdobje njegove zgodovine. Toda to bo veselo delo velike nedelje!

Bodimo pripravljeni na to delo vsak na svojem mestu, da nas najde žujoče trenutke, se bo po vsej slovenski zemlji urosnili pesnikov preroški klici:

Le vstani, borni narod moj, do danes v prah teptan; pepelnici dan dan več tvoj, svoj je vstajenja dan!

VSTAJENJE

Velikonočna

Vedno daljši dan postaja,
sonce spet topleje sijaj;
saj pomlad že k nam prihaja
in cvetlične vence vije.
Vetrič veje čez dobrovo,
zemlja se iz sanj prebujaj;
ptički pojejo z naravo
skupno pesem: Aleluja!

Zmagovalca po napornem
boju ne ovira kamen;
ostal je Jezus v jutru zornem
bolj blesteč kot sonca plamen.
Kot rubini se žarijo
Njemu zdaj petere rane;
pred lepoto to zbledijo
zemlje vse krasote zbrane.

Jezus ran je pet ohranil:
dom miru so in svetlosti.
Vsak se greha bo obranil,
kdor v njih išče zavetišče.
Ko golobu trda prede,
v skalnato zbeži votlino;
v Tvojih ran — v teh dnevih
zmede —
skrijem varno se globino.

Velika sobota

Pesem pomladi in vstajenja doni iz zvonika vsake cerkve, pesem, ki je vsako leto oznanjala vaščanom Vstajenje Gospodovo, jim vtilvala radosti v srca in razplamtevala duše v pomladnem veselju. Le zakaj zvonovi nimajo več tistega zvonkega glasu, zakaj ne vzbujajo več v srcu starega mlinarja veselja, ki ga je čutil vsekdar ob tem dnevu?

Sedi ob potoku, eklenjone glave gre v tolmun, včasih mu oko zastre v mlinski kolo, kjer se s lat usipije voda, ki iskri ob žarkih zahajajočega sonca. V stari glavi se mu vrste misli in ob spominu na minula leta mu spreleti lice rahel nasmeh.

Prav tako je sedel pred leti, Bog ve, koliko jih je preteklo od takrat, in gledal v rako, kjer je iskrla voda v penastih mehurjih. Takrat mu čelo ni bilo nagubano, lica so bila gladka in zagorela, lasje so se krotovili po glavi, da jih je moral spravljati s prsti večkrat v red. Čakal je, nestrpno čakal, kdaj bodo prišla dekleta po griču navzgor, kdaj se bodo prikazala pisana krila, trifotajča v vetru, da bo mogel tudi on za njimi, da se bo pridružil dekletu iz vasi, ki mu je obljubil velikonočni dar.

Se danes, ko je oločnost prekrila njegov zuban obraz, vidi tisto sončno veliko soboto. Zatrepetalo mu je srce, ko je vi-

Kmet, pomagaj kmetu!

V teh časih vedno znova slišimo meščana, delavca, uradnika, kako kliče kmeta na pomoč, češ, pridela, pomagaj, saj vidiš, da ni dovolj kruha. Tudi oblasti in najvišji zastopniki oblasti so že ponovno pozvali kmeta, naj stori vse, kar je v njegovi moči, da bo vsa slovenska zemlja dobro obdelana.

Bolj redko pa sliši klic kmeta, ki se obrača za pomoč do svojega stanovskega tovariša; tembolj je za klic pretresljiv in mora segati do srca vsakemu pravemu kmetu, ki se zaveda, da je bil sam obvarovan pred nesrečo, po kateri je njegov — skoraj bi rekel — sosed izgubil hišo in gospodarsko poslopje, živino in orodje, semena in živinsko krmo. Kako naj tak obdela svoj bomo zemljo, ko nima ne živine, ne gnoja, ne semen? — Kako se bo preživel v prihodnjem letu?

Neizmerna je ljubezen slovenskega kmeta do rodne grude, skoraj nepojmljivo zaupanje do njegove zemlje. Kdor bi hotel po občini, ki so šele v teh tednih bile očističene, bi videl kmeta, ki sedi krompir na nepreorano in nepognojeno njivo v zaupanju, da bo s svojimi pridnimi rokami že še toliko obdelal in zrahljal, da bo vsaj nekaj zrastle. Videl bi družine, ki se stiskajo po napol požganih poslopjih, ki imajo svoja redka preostala živinčeta skupaj postavljena v istem edinem hlevu, in ki si v vsej nesreči še vedno med seboj pomagajo pri delu z orodjem in živino.

Ali more to mirno gledati kmet iz krajev, ki po vojnih dogodkih niso bili prebudo prizadeti, pa bi ne imel želje pomagati?

Rekli boste, kako pa naj vendar pomagam? Kdor ima dobro voljo, bo našel za to pot, zlasti če, ker bodo bržkone še sledile razne akcije za pomoč najbolj prizadetim krajem.

Ce bodo na primer od tebe zahtevali krompir v zamenjavo za semensko blago, ki si ga dobil iz Nemčije, oddaj tak krompir, ki bo res za seme sposoben, ako veš, da bodo tvoj krompir dodelili naprej kot seme v prizadete okolice.

Ako ne moreš dobiti novega orodja zato, ker se bo pičlo blago, ki je še na razpolago, poslalo v prizadete kraje, ne jezi se! Nasprotno, morda bi mogel celo še sam pogrešati kako orodje, recimo starejši plug, ki ga ne potrebuješ več toliko, in ga poslati v kraje, kjer so jim plugi pogoreli in niti orati ne morejo.

Najhujša pa je stiska za delovno živino. So občine, ki ne premorejo niti enega para konj, morda le nekaj volčev, a imajo več sto jehov orne zemlje. Kako naj obdelujejo njive sedaj spomladi, ko delo pritiska že tistega, ki nima posebnih težav zaradi vpreg ali delovnih moči? Kako naj obdelajo vsak košček zemlje, ki bi ga radi, o kako radi obdelali, ko pa ni vprežne živine?

Ni tu druge pomoči, kakor ta, ki jo lahko nudi kmet kmetu. Nikar ne čakamo na oblast in na stroge odredbe, ki bi sicer lahko hudo pritiskale, a vendar ne bi toliko dosegle, kakor resnično dobra volja. Sami organizirajmo pomoč ter jo pošljimo sosednjim ali pa tudi bolj oddaljenim vasetem, za katere vemo, da so v stiski za delovno živino. V vsaki občini so možje, ki imajo srce na pravem mestu. Ti naj skličejo sestanke prostovoljcev in sporazumno določijo, koliko vprege in za koliko časa bi morda bilo vendarle mogoče poslati v najbolj

Dela v malem travnu

Ali je res že prišel april? Koliko dela nas čaka! Pa nikar se ne plašimo, vse se bo uredilo! Mesece je dolg in dovolj je časa, da bomo posadili krompir in pesa, keruze in fišel. Ne bo nam treba niti preveč hiteti, zakaj še lahko nastopita mrz in vlaga, ki utegneta več škodovati, kakor nam koristiti, če je bilo delo prej opravljeno. Vse te rastline hočejo toplo zemljo in srak ter uspevajo tudi, če jih sadimo šele v maju. Zato se ne bomo prenapigali ter zemljo lepo v miru gnojili in pripravili za setev in saditev.

Prav posebno se bomo letos pobrigali za oljne rastline, to so zlasti sončnice, lan in buče, morda tu pa tam tudi za mak ter jare repice in ogrščice. Za vse te rastline je sedaj čas, da jih sadimo ali sejemo. Po njih pridemo najhitreje in najceneje do dragocenih maslobo. Oddati bomo morali gotovo količino, a tudi nam bo prav prišlo, če bo kaj več olja pri hiši.

Ozimele so ponekod hudo trpele zaradi obilnega snega, ki je predolgo ležal na njih. Pšenice so redke, vendar jih pobranjamo, ko zemlja ni premočra, a tudi ne premokra. Zemljo pri tem rahlujemo in prezračujemo, plevel uničujemo, pšenice se pa močnejše obraste. Brane ji nič ne škodujejo. Kdor more dati slabi pšenici, preden jo prebrana, kaj aponega solitra, morda tudi amonijevog sulfata ali razredčene gnojnice, bo lahko še mnogo rešil. Bogatejši pa smo za skušnjo, da se semena iz južnih krajev pri nas ne obnesejo. Italijanske sorte pšenice je letošnja zima večinoma vzela.

Sadna drevesca sedaj lahko sadimo in izpopolnimo vrzeli, ki jih je morebiti zapustila zima v naših sadovnjakih. Vendarle ne sadimo pregodno! Tudi za precepčanje in gnojenje v sadovnjaku imamo še nekaj časa. Za vinograde je sedaj čas saditve in podsaevanja. Kdor še ni opravil prvo kop, bo to sedaj storil in obenem gnojil.

Za vse vrste živine, posebno pa še za mlado, so važni zrak, sonce in gibanje na prostem. Celokolijska piščanca naj hodi pridno na pašo, svinje s mladitjo pa spuščajmo ob lepem vremenu v tekašice. Najbolje pa bi bilo, če bi imeli tekašice za vse vrste živine, kamor bi jih spuščali, hlev pa med tem dobro očistili in belili. Isto velja za izpraznjene kleti, ki jih moramo takoj očistiti, prezračiti in pobeliti. V vinkih kletih pa drugič protočimo ter dolivamo sode.

Na vrta nas čaka mnogo dela. Nadaljujemo s spomladanskim delom, to je selitvi, saditvi in presajenju vrtnin. V gozdu pa je podobno. Tudi tu sadimo in pogozdujemo, kolikor bo pač v današnjih razmerah mogoče, da obnovimo, karkoli in kjerkoli se le obnoviti da.

Moskva krši dogovore v Jalti. Ameriški listi prinašajo zadnje čase hude napade na Moskvo ter naglašajo, da je Moskva že drugič kršila dogovore v Jalti. Pod velikimi naslovi prinašajo ameriški listi novico, da hoče Sovjetska zveza napasti Turčijo, ne da bi poprej bila obvestila o svojih zahtevah Ameriko in Anglijo. Moskva je namreč Turčiji odpovedala dotedaj veljavno prijateljsko pogodbo, kar pomeni, da hoče izsiliti turško dovoljenje, da bi Sovjetska zveza smela porabljati Dardanele. To pa Angloamerikanec ne gre v račun. Zaveznitvo se krha.

del dekleta, zaplala mu je kri v obraz, ko je zagledal dvojce mehkih kit, ki so se nagajivo stresale po ramah dekletu, ki je stopalo čez brv. Radosten smeh je plal iz mladih grl, tu in tam se je pridružil še fant dekletu, da jo bo spremljal do cerkve.

Mlinar je vstal, stopil k dekletu, čeprav si je dopovedoval, da tega ne bi smel tako nenadno storiti. Pa ni mogel drugače. Preveč mu je razbijalo srce v preih, v sencih je čutil, kako so se mu naspeljale žile, kolena so mu skoraj klecnila, tako se je čutil šibkega. Kako ne bi bil šibak pred to lepoto, ki je počasi šla proti njemu, kako naj bi mu srce ostalo mirno ob pogledu, ki ga je žgal in mu pogajal rdečico v lica. Njemu, mlinarju, ki se je šel s dekleti, kadar so prinašala žito v mlin, ki mu nikoli ni zmanjkalo besede, je tokrat jezik otrpnil.

»Le kaj tako strmiš,« ga je smeje vprašala Lenka. »Mar ti je beseda zamrla?«

»Da... da, kar govoriti ne morem. Ne vem, alina se mi je zataknila, pa ti še,« Dober dan, nisem mogel reči. Saj smem s tobaj, kajne, Lenka?«

»Smeš, kajpada smeš, čeprav bodo oče hudi, pa mislim, da me vsaj za velike praznike ne bodo kregali?«

»Mar se hudejejo, če te vidiš z menoj?«

»Pa še kako! Pravijo, da mlinarjev ni kaj pride. Jaz pa mislim, da ti le nisi takšen kot drugi.«

»Pa prav zares misliš tako?«

»Da, Tinče, prav tako mislim.« Prijel jo je za pas in jo zavrtel ter dvignil, da je kar poskočila, ko je zopet s nogami dosegla tla.

»Tak ne nori! Saj Bog še v grobu leži. Le kaj bodo ljudje rekli.«

»Ljudje? Teh mi je malo mar. Lenka, kar naravnost te vprašam: Hočeš biti mlinarica?«

Lenka je povescila glavo, da bi skrla rdečico, potem pa ga je od strani pogledala.

»Pa misliš prav zares?«

»Kajpak, pa še do pusta ne bova čakala. Še jutri te zasnobim, na samo veliko nedeljo.«

Lenka se je v svoji sreči smehljala in še sama se ni zavedala, da sta že pred cerkvijo. Pridružiti se je moral dekletu, medtem pa je Tinče stopil k gručici fantov. Toliko sreče je bilo v njegovem

srce, da ni bil s prigrizom drugim četili. Vse krog njega je bilo praznično, sončno in svetlo, vse v njem je plalo od sreče. Velika sobota, sobota Vstajenja.

Koliko let je preteklo od tedaj? Mlinar je hotel šteti, pa ni mogel, ker moral bi šteti leta srebe in leta gorja, ki so prešla. Ostal je sam, sam v tej hiši, v katero je privedel Lenko, sam ob potoku, kjer so se igrali otroci, sam v mlino, kjer sta delala dva sinova. Kako trpko je to velika sobota v njegovem srcu, kako težko ob spominu na tisto Veliko noč. Nje, ki jo je takrat spremljal, ni več, odšla je k Večnemu Očetu, preden je mogla preživeti gorje, ki ga je prestopal on. Sinova so odvedli in nikd... več se nista vrnila, še tega ne ve, kje trobntjo njune kosti, saj bi jih rad sam, s svojimi starimi rokami ponel v blagoslovljeno zemljo. Hiši je ostala sama s kopico otrok, kje je mož, je li živ ali mrtve, ne ve. Zdaj je mlinar sam, čisto sam, s polnim srcem žalosti in tožbe. Zagrebe svoj obraz v dlani, zapre oči in ob zvoku zvonov, ki njemu prinašajo le bol ob spominu na daljne velike sobote, zatrepeče v srcu molitev starca, ki ljubi dom in zemljo, ki ljubi vse, kar je ustvaril Bog:

»Gospod, Ti, ki si trpel za nas na križu, Ti, ki si vstal od mrtvih, da bi odrešil ves svet, prinesi mir v srca bratov, ki jih je zaslepilo sovraštvo, daj, da bo zavladala med njimi slova, ohrani nam te borbne domove, odreši tudi nas, o Gospod! Zvonovi pa s svojim zvonjenjem oznanjajo vsem, da je vstal Gospod, Odrešenik in Zveličar od mrtvih.«

Bartol Jelka

Od tedna do tedna:

DOMA

Grobove komunističnih žrtve na Gorjskem so začeli odkrivati. Pretekli teden so pod Tehovcem nad Medvodami odkrili več grobov, v katere so komunistični morilci zasuli trupla svojih žrtve. Izkopali so trupla Kregarja Pepeta, Kregarja Jožeta, Cvrtnika Martina in Duhovnika Mihaela iz Vižmarji, ki so jih komunisti odpeljali dne 17. decembra leta 1943. V nekem drugem grobu pod cerkvico sv. Jakoba so našli trupla Antona Novaka in Duhovnika Avgusta iz vasi Vase pri Medvodah. Pod Sv. Marjeto so odkrili grob Janka Sinka, ki so ga komunisti odpeljali skupaj s njegovo ženo in doma puščili le nekaj mesecev starega otroka. Trupla Sinkove žene še niso odkrili. Bilu tam so odkrili grob, v katerem sta ležala trupla Erjavca Karla in Erjavca Franca iz Vižmarji. Nedaleč od tod so odkrili grob, v katerem sta ležala trupla Karla Skalarja in njegove sestre Marije Skalar iz Mednega. — Vel ti so morali kot pošteni Slovenci umreti, ker so uvideli, da je komunistem zlo in ga niso hoteli podpirati.

Nagrade slovenskim pesnikom in pisateljem je preteklo sredo 28. sušca razdelil predsednik general Rupnik, in sicer najboljšim delom lanskega leta. Nagradjeni in odlikovani so bili pesnik Gradnik, dr. Majcen in E. Cve. Najboljši mladi pesnik, ki so njegova dela izšla lanskega leta, France Balantič, pa ni mogel biti nagrajen, ker je padel v Rahovnem dne 24. novembra leta 1943. Zato pa je g. predsednik odredil, da bo njegov spomin počaščen s tem, da je ustanovil Balantičev nagrado, ki se bo vsako leto izplačevala najboljšemu mlademu pesniku.

PO SVETU

Ljudske vojske so ustanovili Japonci, da tako okrepe svojo vojno silo, če bi sovražnik skušal izkrcati se na Japonskem. Japonci se zavedajo, da je nastalo novo obdobje vojske, odkar je sovražnik zasedel majhen, toda vojaško važen Zveplent otok.

Amerikanci so nasadovoljni, ker se ameriške čete ob Renu imajo prevelike izgube.

Lloyd George je umrl. V prejšnji svetovni vojski je bil predsednik angleške vlade ter vodja liberalne stranke. Star je bil 82 let.

Filipinom ne dajo samostojnosti, čeprav je ameriški predsednik Roosevelt Filipinčanom obljubil, da bodo postali samostojni, vendar zdaj, ko bi bilo treba obljube izpolniti, Amerikanci trde, da bi to bilo še prezgodaj.

Francoski jezik izgublja veljavo. Dolež so že poldrugi stolet v diplomaciji rabili le francoski jezik pri raznih mednarodnih konferencah. Ko se bo približal mesec aprila toli napovedana konferenca v San Francisku, bodo na njej govorili le angleško. Francoski sicer ugovarjajo, toda Amerikanci in Angleži se za to ugovore ne zmenijo.

Klanje na Bolgarskem komunisti nadaljujejo. Kakor poročajo, so krvava sodišča doslej izrekala in izvršila samo v Sofiji 1.027 smrtnih obsodb. Istočasno pa tako sodišča »delujejo« tudi po deželi.

Nekaj vojnih ladij so Angleži in Amerikanci »posodili« boljševikom, in sicer med drugim eno angleško bojno ladjo, eno ameriško križarko ter nekaj rušilcev in podmornic. To so storili, da jim ni bilo treba oddati tretjine italijanske mornarice, kakor so se bili lani dogovorili.

Argentina je klonila pred Združenimi državami Severne Amerike ter je zdaj kot zadržna ameriška država napovedala vojsko Nemčiji in Japonski. Nemški narod to vojne napovedi ne jemlje resno.

PRED PETDESETIMI LETI JE LJUBLJANSKI POTRES PRIPRAVIL NOVO LJUBLJANO

Na velikonočni ponedeljek leta 1895 — pred petdesetimi leti — je bila Ljubljana pozorišče velikih podzemskih razdiralnih sil ter je kazala tako obličje in še mnogo, mnogo groznejše, kakor pa smo vajeni na sedanja razdejavanja izpodnebnih sil. O potresu se je Slovenec spomnil že v svojem Koledarju, kjer je po spominih in tedanjih časopisnih poročilih podana podoba potresa. Danes pa podajamo svojim bralcem nekaj slik, kakor jih je napisal epik tega potresa

pisatelj Maselj Podlimbarski leta 1900. v svoji Potresni povesti. Leposlovce si je svojo zgodbo in osebe seveda izmislil, toda postavil jo je v čas ljubljanskega potresa, ki ga je doživel.

V reprodukcijah fotografij iz tistega časa pa hočemo oživiti spomin na nekatere stavbe, ki jih je obnovitveni čas podrl in na novo pozidal. Iz ruševin poganja novo življenje: iz potresne Ljubljane je vstala — nova Ljubljana.

Špitalska ulica — sedaj nova Stritarjeva ulica.

Zgodbe iz potresnega časa

Na deželi

Ugasnila je luč v Smoletovi podstrešni sobi. Tone je položil trudno glavo na vzglavje, naredil križ, hotel se posloviti od burnih misli. Pritegnil je suknjo na glavo. Podgana je zavelila v kozolcu. Nekaj kovinskega je zadelo ob kolo in evenknilo. Kaj vraga... ali res namrka podganji meče denar iz kozolca ali kdo? Dvignil je glavo izpod suknje kakor želva izpod svojega oklepa. Strmeč v temo je zapazil, da se nekaj črnega plazi okoli domače hiše. Kaj bi to bilo? Ali gredo oče gledat v hlev, ali rokomav stika okoli postlopa in gleda, kaj bi ugrabil, ali res izkušnja-vec seje denar, kakor verujejo kmetje?

Tone je zvesto gledal, ali niš pravega ni mogel razbrati. Po postavi in po boji je uganil, da to niso oče. Prikazen je pogledal za hišo, kjer je ležal kup desek in druge lesene šare, ozirala se po dvorišču in hlevu, kakor bi iskala nefesa. Potem je stopila k češpi pod pristrežno okno, za katerim je ležala Cijazovčeva Lenka. Prikazen je lahko

»Viž ga!« je dejal Tone ob taki grožnji. »Ta Anžič je gorjača, pomazana z medom: najprej udrihne, potem da obližati, izprva požuga, potem potolaži in poboža. Nekateri kritiki so takšni. Potrpljenja treba z njimi. Pri Smoletu je pa dejal, da premišluje o praseh. O slovečem T. trde životopisei, da je umel s črno nakano v srcu kazati odsev svetlosti na lico. Takšen lisjak!«

In z nekako vznesenostjo je zaklical truhadur v zapeto okno: »Bom tako za-ukal, da se bo krov zasukal — c. Dajle že ni več mogel — zabučala je zemlja in se silno zazibala. Anžič se je prijel za češpijo; na smrt bled je stal poleg nje, gugaje se, kakor da pleše in mu smrt odplesava. In suče se ž njim dom in krov in ves svet. Lasje so mu stali pokoncu. Še preden je mogel razbrati, kaj to pomeni, se mu je zaprli kos ometa na glavo in ga ometil. Nikdar še ni izmolil tako hitro očenaša, kakor se je vse to prigodilo.

Tudi radovednemu Tonetu je ob podzemskem bučanju zamrgolelo v glavi. Položil je glavo na slamo in strmel v

V Ljubljani

Danič je sedel še pri knjigi, ko se je prikratk potreslo, in ostalo mu je še toliko razsodka, da je nategnil nase vrhno suknjo, dasi je vse ropotalo in šklepetalo v sobi. Ko se je prigodil drugi sunek, je bil že sredi trga pred rotovžem. Tu ga je prevzela neznanska groza. Zgrudil se je na stopnico pred vodnjakom in kakor onamljen je obsedel za nekaj časa brezumno. Kmalu ga je predramil hlad. Opetekaje se je vstal in ves drhtel, vsi živci so mu bili pretreseni in razburkani. Prva njegova jasna misel je bila Režika. Kaj bi bilo, da je ona v Ljubljani! Umrla bi, koprneč v grozi. Zavil je nazaj v Spitalsko ulico; tam je bilo njegovo stanovanje. Dandanes, ko že ni več prejšnje Spitalske ulice in ne Daničevega stanovanja, pripoveduje profesor, kadar pride govorica na potresne dneve, da ne more razumeti, kako ga je tisto uro obšlo toliko hladnokrvnosti, da si je upal nazaj v svoje stanovanje po palico. Potem pa je bežal preko razbite opeke in gramoza, ki je na debelo pokrival tlak nesrečne Spitalske ulice, nazaj na trg. V evitu redkih svetlinic so hiteli ljudje mimo njega. Vse je vrvelo, kakor da je vsakemu za petami ljuti sovražnik, ki je sredi noči pridrl v mesto. Vse se seli, vsem je nebeški gospodar odpovedal bivališče! Plahih lic in strmečih oči je šel Danič in negotovih korakov, ko da je zdajci prišel v tuje, neznano mesto, kjer je vse drugače nego doma — ljudje niso tisti, govorica ni tako božja in način življenja je ves drug in noga se nehoče obotavljati stopiti v ta neznani svet. Povsod se mu je zdelo, da je poteptana človeška sila. Kadar se potrese, se mu zdi, da zemlja uhaja njegovemu koraku, da ne more dobiti trdne točke, kamor bi stopil. Celo uro je taval po mestu. Mnogo je mislil o hčerki in mnogo muke so mu prizadele te misli; sedaj ga je nekoliko ogrela nada, da v Gabrovcu ni tako, kmalu zatem pa je nov sunek podrl to nado in neskončna bolest mu je zatrepetala na obeh in na trdno stisnjenih ustnicah; blagorval se je, da hčerke nima pri sebi, a kmalu zatem je zopet kopnel po njej, čuteč grozno osamljenost.

Prišel je na prostor pred šentpetersko vojašnico. Tam je že mrgolelo ljubljansko naseljenje, ki je vrelo izmed tega zidovja na takšne prostrane kraje. Kako raznovrstnih stanov in poslov ljudje so v teh trumah! In nocoj noben stan ni tako visok, da bi prežrl bedo zdolaj, in noben posej ni tako nizek, da ne bi videl trpljenja zgoraj. Velika nesreča je zlomila oholost zgoraj in zavist zdolaj in poravnala vse razlike, ki cepijo človeštvo, in izginila je vsaka osebnostna prevaga in mržnja in vsak razloček kakor v temnih grobih. Delavce se je utaboril poleg gospoda, berač poleg bogatina, vse je udarila ista šiba, vsi imajo isto molitev v srcu. Bogotajec je našel starega Boga, s srcem se ga je spomnil oni, ki je prej vero hinavsko hlinil. Ves način življenja se je namah izpremenil: siromaka in prvaka bivališče sta postala trg in ulica, obeh postelja je trdi tlak in rosna trava. Ljudje, ki so se prej sovražili in psovali, so si padali v naročja in prosili odpuščenja; oni, ki so se prej prezirali in zatirali, so se našli in so našli po grozni katastrofi v svojih prsih pravi človeški čut in strmo medsebojno ljubezni.

Sel je iskat voznika, da bi ga peljal v Gabrovce. Spoloma je pozvedaval, se li kaj ve, kako daleč sega potres. Ali se kaj ve, kako je na deželi? Je vprašal navsezadnje gručo ljudi, ki je bila zbrana pod kostanjem za Ljubljano. Iz gruč se je izlučil izza privzdigljene okajene svetilnice pišklijav ženski glas: »Tukaj na oglu stoji baba in prerokuje iz kart, da se trese ves svet in ne samo zemlja. Veste, svet in zemlja ni isto; svetu pripada zemlja in vse, kar vidimo na nebu, vse zvezde, vidne in nevidne, vse to je svet, ako še ne veste; tako se bere v bukvah; zemlja pa je edino ta kupa, ki stojimo na njej. In ista baba prerokuje, da se bo treslo tri dni in tri noči; četrti noč se bo pa tudi še treslo in padla bo zvezda na zemljo, pravi baba, in gorje nam, če pade na suho. Zato molimo, da bi zvezda padla v morje in da nam prizanesne neskončno usmiljeni Bog, ki vlada na nebu, na zemlji in pod zemljo! V tolpi so uda-

rili v glasno molitev. Odkrit se je Danič ločil.

Za Ljubljano je videl sedeti poleg svetilnice na sodku skličenega in mršavega človeka, zavitega v havelok. Profesor se je ob pogledu na to zvito postavlo spomnil slike našega Stvarnika, katero je božji slikar na stropu ekstinške kapele zaradi nedostatka prostora tako mojstrsko skliučil, da se ji čudijo kristjani in ne kristjani. Pa je šel bliže k zgrbljeni osebi. V njej je spoznal učnjaka Goremiko, tistega, ki se je ž njim prepiral pred leti zaradi slovniških oblik. Izza onega prepira sem nista, razen mrzlih službenih pozdravov, še nikdar govorila. Nocoj pa se je otajalo v led zakovano erce in z neko gorkoto v naglasu je Goremika zaklical: »Bog te živi, prijatelj Danič! Glej, dolgo sva se prepirala, kako se piše prav: čevlji ali črevlji; pa glej me, nocoj nimam na sebi ne črevlja ne čevlja, ampak v copatah sem odnesel življenje iz razsute hiše. A življenje je tudi v copatah še življenje.« Danič se je smeje poslovil z učnjakom.

Slišal je o vozniku, ki se je pripeljal o polnoči vseh pobabljen s Črnuč, z zlomljenim ojesom in hromimi konji; nekateri so pravili, da je bil tako vinjen, da ni vedel, kako in kod vozi, drugi so trdili, da so se mu ob potresu konji splašili in vozili, kakor so sami hoteli. Danič je verjel drugim in silno ga je udarila v srce vest, da je tudi deželo zadela potres in to baš na ono stran, kjer je on doma.

Prišel je na Marijin trg. Tudi tukaj je bilo dosti ljudi. Glasno molitev je tu

nju pod zemljo je blagoslovil ona, ki so delili dobroto, in ona, ki so jih premamili. Vsa tolpa je padla v prah na kolena in vsem so prišle solze v oči, ker do takrat še nihče ni bil priča, da bi bilo veliko delo usmiljenja deležno takšnega javnega blagoslova, in vsak je bil prepričan, da je sama božja previdnost, hoteč pokazati človeku, katera je največja čednost, pripeljala semkaj duhovnika v njegovi vzvišeni službi. Danič je skušal goreče moliti, a ni mogel. Dušila ga je bolest, da ne ve, kaj je s hčerko, in vedno se je dvigal njen obrazek pred njegovim duševnim očesom, kakor bi ga klical k sebi na pomoč. V takšni duševni burji ni mogel zbrati misli k onemu, ki smatra že skrb ljubeče duše za gorečo molitev. Skoraj v obupnosti je bežal nazaj na Marijin trg.

Vedel je za voznika, ki ga je že vozil in je stanoval v Franciskanski ulici blizu cerkve; tega je hotel poiskati in najeti. Ko bi pa voznik ne hotel ponuditi zapreči, bi si rad zagotovil, da zapreže precej, ko se zazna dan. Pa dotično hišo je našel razbutano. Postal je pred njo in oprezoval, ali biva živa duša v njej. V hiši je vladala mrtvaška tišina in tudi na dvorišču se ni ganil nihče.

»Ali iščete morda koga iz te hiše?« ga je vprašala zasoljena žena, ki je prišla od Ljubljane gori in skrivala roki za obrsno ruto. »Vsi prebivajo nocoj tu zdolaj za vodo.«

Danič je povedal, kaj bi rad. »Pa niste vi gospod profesor Danič?« je vprašala žena.

»Sem.«

»Oh, moj mož je tisti, ki ga iščete. Pravil je, da vas je že vozil. Kje pa imate svojo gospodično hčerko?«

»Na kmetih.«

»Potem bi seveda radi na deželo. Bog se usmilil! Pa naš je napregel že pred pol ure. Neka gospa je prišla sama ponj in nemudoma je moral z njo,

Središče stare Ljubljane. — Marijin trg. — Trgovina »Pri Bučarju«, kjer je sedaj Prešernova kavarna.

slišal in plaho govorjenje. Poslušal je radovedno, nekoliko izpitnega človeka, ki je pravil, kako se mu je ob prvih sunkih sanjalo, da je pri vojakih topničarjih, da njegova baterija besno vihra preko polja, in on da sedi poleg težkega topa in pod njim bobni zemlja, petkajo konjska kopita, rožljajo težki vozovi in se on v divji dirki premetava na trdem sedlu. Videl je drugega človeka, ki je nepremično kakor panj stal poleg ženske, ki je zibala dete, ter topo zrl predse, kakor da mu je zastala misel, prenehala ljubezen, želja in življenje. Trop vojakov je hitel preko trga in zavil v Franciskansko ulico; slišalo se je od tam hreštanje opeke in gramoza, lomečega se pod njih trdimi koraki. In glej, na stopnicah frančiškanske cerkve je zapel tenko in enakomerno zvonček in za njim je nesel duhovnik popotnico umirajočemu bolniku. Vseh oči so se obrnile na duhovnika, ki je že s stopnic blagoslovil vernike. S sklonjenimi glavami se je uvrstil narod za duhovnikom, ki je zavil proti Zvezdi. Na vsakih trideset korakov je postal in dvigal odrešenje. Danič se je pridružil izprevodu in ga spremljal do Zvezde. Tam eta bili dve prodajnici razsvetljeni in odprti in njiju gospodarja sta stala s svojo potrebo na pragu in delila jedila in krepla in obloko ljudem, ki so bili teh stvari željni in potrebni. Pred prodajnicama je duhovnik postal in blagoslovil; ob buča-

namreč moj brat je peljal mesto mojega moža, ker imamo bolnega otroka.

»Kaj pa mu je?«

»Boln je bil že poprej, nocoj se mu je pa shušalo, ko vso noč ni miru. Edinega otroka nam nebesa ne smejo vzeti. Ali ne veste, gospod profesor, katera lekarna bi bila nocoj odprta?«

»Nič ne vem, mati, mimo nobene menda nisem šel, ali pa je nisem videl.«

»Mojo Bog, morda bo treba čakati do jutra. Če želite, kakor pravite na deželo proti Domžalam, bo najbolje, da stopite na Posavje; na kmetih boste nemara dobili prikožnost, da se popelje naprej, kamor hočete. Pogledala bom k mestni hiši, je li ondi lekarna odprta. Bog vas obvaruj in naj vam da srečo!«

Danič ni več omahoval. Edinega

otroka nam nebesa ne smejo vzeti! — te besede so se mu zasidale v dušo.

Bolezen tujega otroka ga je tako oplašila, da več ni mogel odločiti svojemu

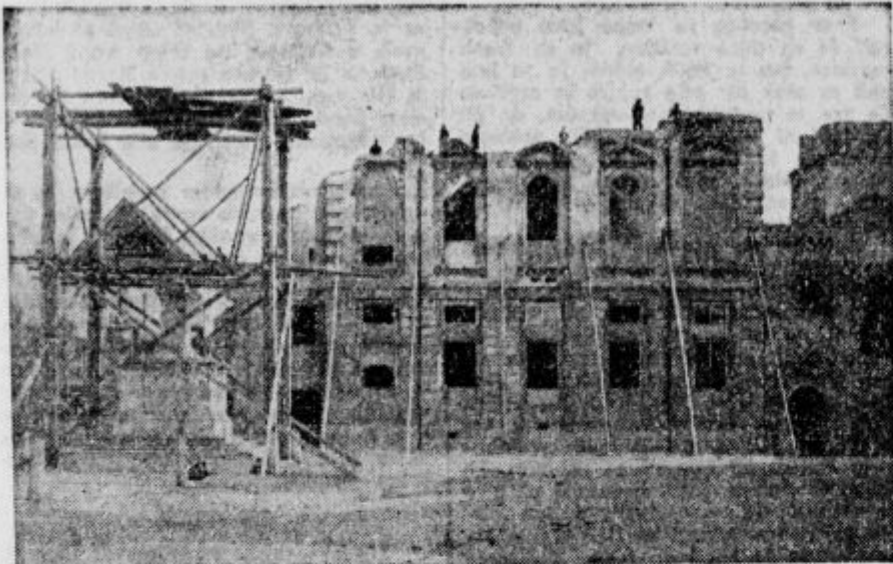
srcu. Ne temna noč ne utrujenost ga ni mogla več držati v mestu. Napotil se je na Dunajsko cesto, da stopi nemudoma na Posavje. Čim dalje je šel, tem bolj je ponehaval utrujenost, tem bolj je rasla telesna sila in ž njó bodrost duha. Že beži mimo Sv. Krištofa,

kjer mu počiva žena, in zdi se mu, da gleda materino oko iz nebes nanj in ga izpodbuja k vztrajnosti na trnjevi poti. Že hiti preko ravnega ljubljanskega polja, kjer se je tolikokrat izprehajal s hčerko. Krog in krog leži debela megla, kakor siv zid mu zastira pogled v daljo.

Ali caruje za njo nebeški mir velikonočne noči ali strašno gorjo ljubljanskega mesta? Dohitevajo in srečavajo ga ljudje, no, on se ne zanima za nikogar, ne pogleda nikogar; trese se zemlja, no to ga ne ovira v begu; le eno željo neguje v duši in ta ga ženo naprej. Ves upehan je prišel na Ježico. Tu je postal pri vsakem človeku, ki ga je videl za cesto; ali po vozniku je izpraševal zastoj. Posavei se niso zmedli za ljakevski dobiček; bodisi da niso bili vajeni ga jemati v svoje proračune, bodisi da jih je potresni strah tako prevzel. Vsak je imel svoj poseben izgovor, da se je odkrtil prosilca. Skoraj v nič se je zgrudila njegova duševna sila, ko je videl, da se je pol ure zastoj zamudil v vasi. Podobno se mu je godilo na Črnučah. Tudi tu je videl prizore in slike potresa in razgreta domišljija mu je v podobne slike in prizore stavljala hčer. Oko se mu je pomračilo in zasolilo. Z bodrostjo duha je upadla tudi njegova telesna moč. Zopet se opešale noge in počasno se je pomikal dalje.

~ ~ ~

Zgode pisatelja Maslja Podlimbarskega nam živahneje kot vsaka reportaža prikazujejo tiste dni grozote, ko se nas je dotaknil pred pol stoletjem prst božji, da smo molili kot danes: Vojske, kuge, lakote in zemlje potresa — reši nas, o Gospodi!

Špitalski cerkev na Ajdovščini po potresu podirajo — sedaj je tu Kmečka hranilnica. — Spomenik sv. Trojice stoji sedaj pred nuosko cerkvijo

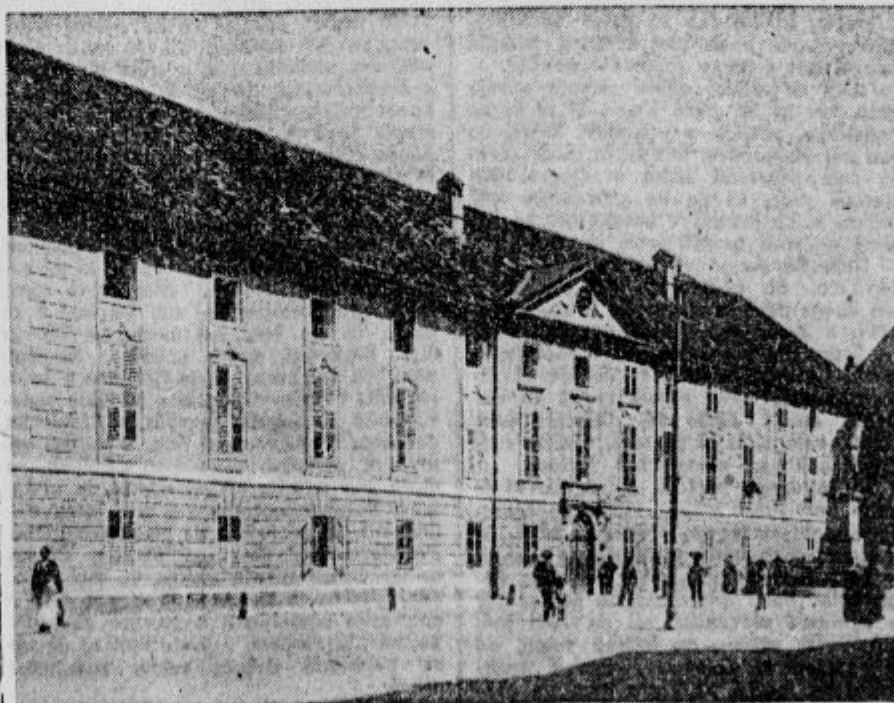
zakajajala, a ne kakor od prehlajenja, in Tone je spoznal, da tu hoče fant v vas k Lenki in da bi rad dobil lestvo. Ker temni neznanec brez lestve ni mogel priti bliže do svojega posvetnega raja, je poskušal s tistimi kolikor toliko vezanimi besedami, ki se v Gabrovcu imenujejo »fantovske litanije«, privabiti deklo k oknu. »Al' spiš — al' kar tako ležiš — al' se name kaj jeziš?« S temi krilatimi besedami je temni mož šepetaje ogovoril ljubo Lenko in Tone je precej po govoru spoznal, da tod regovi mladi Anžič.

»Slog ni slab,« je dejal ali mislil Tone, ki je začutil včas v sebi poklice ostroumnega kritika. »Dikeja je narodna. Takoj iz prvih vrstic se vidi, da pride na dan nekaj, nekaj, nekaj... Da bi le tako neznožno ne rimal na same glagole. Pa nas je učil nekdo, da sta alkohol in nikotin na veke zatrla vir dobre narodne pesmi!«

Anžič je gledal v okno, pričakujoč, kakšen učinek je napravil njegov ogovor. Lenkino okno se ni ganilo in modern truhadur je iznova napel zvonko pevsko žilo. Slaje ne grguta v spomladanski dan golob golobice, nego je žgolet Anžič, milobno gledaje v zaprto okno. Njegovo srce je splavalo v morje ljubezenskih želja. No, kakor bi priletili hudourni oblaki na jasno nebo, se je omračilo duševno obzorje njegovo, pa je udaril na drugo struno, ker je videl, da prilikovanje nič ne izda. »Če se ne boš oglašila, se ne boš nikdar omožila!« je šepetal. Tone se je zavzel ob takim grobljanstvu. »Bom tako zavpil — da se bo dom razril — samo ti sta dila bo ostala, ki boš ti na nji ležala!«

vrh. Kozolec je zaškripal, ko da se hočejo preklati mogočni stebri od vrha do tal. Zdelo se mu je, da se vse: hiše, kozolec, drevje in gora ziblje in trese liki rž, kadar jo maje veter.

Natanko je slišal, da je padlo več tolarjev poleg kozolčeve babice na tla; dobro je razločil njih beli migljajoči blesk. Ponehalo je zibanje, le neko voljo grmenje mu je šumelo še po ušesih, kakor buči zadnji akord kratko odsekanke, mogočne simfonije po veličastni dvorani. Domislil se je zagrebškega potresa, o katerem je toliko čital, in strahoma je pogledal na domačo hišo, na onega pri češpiji in na Smoletovo okno. Bog ve, kaj dela zdaj ona? Ali je tudi nje groza? Njeno okno je temno. Pri domači hiši se odpirajo vrata. Morda se je prigodila kakšna nesreča, in on leži na vozu in ne pomaga! Koliko nesreč se je prigodilo v Zagrebu, koliko ljudi je bilo tam ranjenih! Brž si je nategnil suknjo, nataknil klobuk — pa nov sunek ga vrže nazaj na voz. Obenem se usuje cela ploha kovinskega denarja na tla in tudi nanj je padlo nekaj komadov. Pa ta trenutek že ni utegnil pogledati okrog sebe, ker zdajci je zdrdral njegov voz, ki so mu kolesa bila prišla ob silovitem sunku izven podloge, po močno nagnjeni trati proti Smoletovi gostilni. Vse je zaplesalo okrog njega ob godbi strašnih podzemskih demonov. Zdelo se mu je, da drevesa skačejo drugo k drugemu in zopet nazaj na svoje mesto in sam da se ziblje v vozu, ko da je v leteči zibelki. Voz je letel kakor ptica, zadel ob vogel gostilne, odskočil, se obrnil v stran in zavil na travnik pod cesto, kjer se je ustavil.

Stari licej in gimnazija za Vodnikovim spomenikom — ki so ga podrl po potresu. Sedaj je tu — živilski trg.

Iz popotne terbe

Ko sem se te dni vrnil v Ljubljano, me je urednik za božjo voljo prosil, naj mu za velikonočno številko kaj napišem o dogodkih v Primorju. Maršak se je prepričal, mnogo se šušlja in govori, točnih poročil je pa prav malo, saj še tamošnji časopisi prihajajo sem zelo neredno. Prijatelju nisem mogel odreči in sedaj sem v premišljevanju, kje bi začel in kaj povedal, kar bi zanimalo.

Naša lepa sončna Gorica, ki uživa zaradi svoje prikupne, zaviljive lege in še zaradi marsičesa drugega posebno naklonjenost vse slovenske javnosti, je njen precartani ljubljencek, je v zadnjih tednih pretrpela mnogo bridkosti. Tudi prej so jo že mučili pogosti alarmi in je že preizkusila grozoto letalskih napadov, toda gorja, kot ga je bila deležna v prvi polovici marca, v tej vojni še ni bila doživela. Stanovanjske hiše so bile do tal porušene, med njimi ena dobesedno do temelja odpuhvana, več pa močno poškodovanih. Pod ruševinami je našlo smrt najmanj 15 ljudi, mnogo je bilo pa ranjenih, same civilne osebe. Neki italijanski družini je ubilo očeta, mater in tri hčerke. Od Slovencev je bila najtežje prizadeta družina trgovca Komjanca; njegovo sestrino so izkopal mrtvo izpod ruševin, žena je po nekaj urah podlegla poškodbam, sina in hčer so močno ranjena spravili v bolnišnico, kjer je sin po nekaj dneh umrl.

Ta strašni dan je sprožil skoro zaporedoma vrsto dni, v katerih je bilo mesto bombardirano in mitralirano, napadi so bili pa preneseni bolj proti jugu in na sever. Hudo je opustošen nekaj goriških predmestij. Tam je razdejanih mnogo hiš, še več pa razbitih in tako razrahljanih, da niso več uporabne. Več desetih mirnih meščanskih in delavskih družin se je moralo preseliti v druge predele mesta. Tudi Gorica ima sedaj že veliko število revežev, ki so zgubili vse in so navezani na javno dobrodelnost. Podporne akcije — uradne in zasebne — so v polnem teku in imajo takozvani uradi dela čez glavo. Tudi stanovanjska stiska se je zaradi tega splošnega gorja začelo močno čutiti.

Na severni strani mesta so se letalski napadi razširili tudi na bližnja gorska pobočja od Sv. Valentina mimo Sv. Gore do Sv. Gabrijela in je bil občutno zadet Grgar, kjer je bila močno poškodovana lepa župna cerkev in je bilo tudi med prebivalstvom več žrtev. Se marsikaj teži človeka, da bi lahko pogledal, pa kaj hočemo: živimo v vojni, ki nas z dneva v dan huje tlačiti. In bridkost in gorje sta posledica vsake vojne. Tudi tisti med našimi somoščani, ki so pred leti v svoji oholi objestnosti goreli za vojno, jo imajo zdaj dosti in si vsi želijo miru.

V to trepečo razpoloženje je prijetno in mikavno zadonelo vabilo, ki so ga nekaj dni pred sv. Jožefom razglasili po Gorici podjetni slovenski kulturni delavci, vabilo na večer slovenske pesmi in je našlo tudi odobravajoč odmev, priklicalo je na stotine

in stotine naših ljudi ki prireditvi, ki je ponovno izpričala, kako je naša beseda v Gorici zakoreninjena. O lepi, pomembni prireditvi je pa že poročal »Slovenec« v svoji številki od 31. m.

Priloge za goriški knjižni sejem so v polnem razmahu. Zanimanje za pestro zbirko knjig, ki nam jo prinaša sejem, je splošno. Zato občinstvo zelo pridno kupuje tablice, ki se dajo v številnih trafikah in trgovinah. Pohitite z nakupom tablic, kajti 7. aprila se žrebajo že prične.

Na praznik sv. Jožeta se je v goriški okolici pripetila dogodek, ki v žarki luči razsvetljuje neurejene razmere, ki še vedno gospodarijo v naši neposredni bližini. G. sodnik Jože Sorli, znani šahovski mojster, ki je lansko poletje bil premeščen iz Ljubljane k goriškemu tribunatu, je šel s prijateljsko družino na sprehod na Gradišče, majhno slovensko naselje na robu Brd nad Ločnikom. Nepriznava se družba zajeli komunisti in odpeljali g. Sorlija, o čigar usodi nimamo še točnih poročil. Vemo samo, da se še ni vrnil. G. Sorli se ni politično udeleževal. V Gorici je prišel kot sodnik in je bil sem službeno poslan. Tu je živel samo svojemu poklicu in šahu. Ker poznamo komuniste, se kljub temu zani bojimo.

V edini slovenski

poljudno znanstveni knjižnici »Svet« sta pred kratkim izšli dve sili zanimivi knjigi

»Rimska cesta« (dva dela)

Izpod peresa inf. Pirca - ter za slehernika zelo koristna Jovanova knjiga

»V rožah je zdravje«

Obe knjigi tople priporočamo. »Naročniki naj sami pridejo pozne. — Postanite »Svetovni stročniki«

Raznašalke

za raznašanje časopisov
sprejme uprava »Slovenca«

Službe dobe

DELO DOBE: Za luč, za žubur in čes, na 15 čeno 15 do 20 oseb. Lahko delo tudi za mlajše do 16 let. Zlagati se je takoj v skladišče ALPA, hranilni proizvod — Komenskega ulica 28. b.

HLAPCA sprejemamo takoj k vojni barak in k kmetijstvu. Trnovski pristan 20.

SPREJMEM poštno in marljivo delavno družino (moža in ženo) za oskrbovanje in obdelovanje male kmetije v okolici Ljubljane. Vse po dogovoru. Naslov takoj. — Poudarimo razglasilo po Gorici podjetni slovenski kulturni delavci, vabilo na večer slovenske pesmi in je našlo tudi odobravajoč odmev, priklicalo je na stotine

JEŽENSKO od 45 do 60 let sprejemamo stroka. Stanovanje in hrana v hiši, plača po dogovoru. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2194. b.

KRŠENSKO POSTREŽNICO sprejemamo od 16 do 35 let. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2239. b.

DELAVEC starih, vajenih vrtnih del, dobi stalno zaposlenje s stalno plačo, event. hrano in stanovanjem v hiši. Po nudi na upravo Slovenca pod »Vrtno delo« št. 2265. b.

KUHARICA srednjega let, vajena samostojne kuhe in ki ima veselje do drugih hišnih del, dobi službo. Plača in ostalo po dogovoru. Ponudbe upravi »Slov.« pod št. 1000. — b. št. 2262. b.

DEKLIC (tekačica, 14 do 16 let, sprejemamo v trgovino. Hrana in stanovanje v hiši. Ponudbe na upravo Slovenca pod »Tekanje« št. 2263. b.

Gospod. POMOCNICA ali sobarica, ki ima veselje do pospravljanja stanovanja, event. z malo kuhinjski dobi zaposlitev pri 6 članski družini. Ponudbe na upravo Slovenca pod »6 članska družina« št. 2264. b.

DEKLIC od 13 do 15 let sprejemamo kot pomočnico pri domačih delih. Hrana in stanovanje v hiši, plačilo po dogovoru. Celovška cesta 71, Bizjak M. b.

HISNO, obenem voditeljico, odlično, s prakso in znanjem v kuhi, svetovno jezika sprejme v stalno službo podjetje. Stanovanje, plača in prehrana po dogovoru. Ponudbe s prilogo slike na upr. »Slov.« pod »Marljivo hišna« št. 2265. b.

KUHARICA ki kuha družini 20 članov. Ponudbe na upravo »Slov.« pod »Večina in znanstvena kuharica« št. 2281. b.

UPOKOJENEC, pošten, zmogel nemškega jezika, dobi nočno službo v hotelu. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2302.

NOV SMOKING in najfinjšega predvoda prodaja. Povletova 33 (Kodeljevo).

Ugodno PRODAJO nov damski kostim — nemške damsko torbice — damsko krilo, kos blaga za moško obleko ali damski kostim in klavirsko črt. — Komarjka 13.

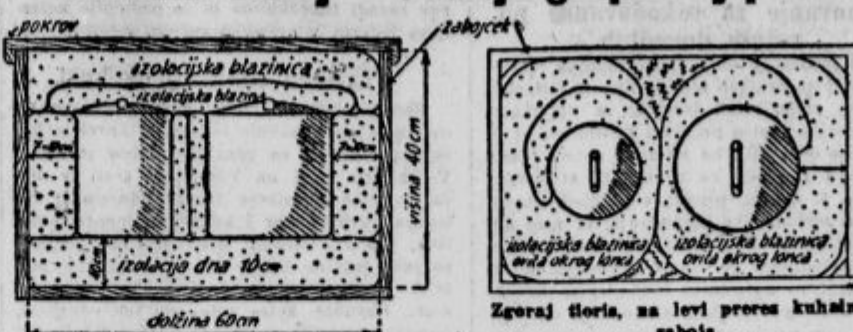
ČRPALKO za gnojilce (tekalje) prodam. — Tomič, Stendence 15.

ZAGANJE prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2247.

NOV SMOKING in najfinjšega predvoda prodaja. Povletova 33 (Kodeljevo).

Ugodno PRODAJO nov damski kostim — nemške damsko torbice — damsko krilo, kos blaga za moško obleko ali damski kostim in klavirsko črt. — Komarjka 13.

Kuhalni zaboj -- veselje gospodinje poleti

Zgoraj florja, na levi prenos kuhalnega zaboja

Prav dober pripomoček za varno kuho je kuhalni zabojček, katere lahko uporabljajo gospodinjice, bodisi da kuha na plin, premog ali drva. Ta priprava je pri nas vse premalo znana in cenjena, gospodinjice v uspeh še ne verujejo, to je pa zato, ker je niso še preizkusile. Prav posebno priporočamo nabavo teh kuhalnih zabojčkov plinskim odjemalcem za pripravo večerje, saj, ko je večerna oddaja plina po odredbi višjih oblasti ukinjena. Jed za večerje se med opoldanske kuhe pripravi in zavre nato s pokrovnimi pokriti postavi v kuhalni zabojček, kjer se bo jed v popoldanskih urah sama skuhala. Svarimo pa pred radovednostjo: kuhalnega zabojčka v popoldanskih urah ne smemo odpirati, jed bi se skladičila. Če pa smo se preizkusili proti temu skoraj edinemu pravilu, potem moramo od postopka ponoviti, to je, jed moramo spet zavreti in ponovno postaviti v zabojček.

Kuhalni zabojčki se lahko različno napravijo. Bistvo pa je vedno enako, s dobro toplotno izolacijo moramo preprečiti dostop mražnega zunanjega zraka do loncev. To dosežemo s mehkiimi oblogami, ki dobro drže toploto. Najprimernejši, vendar pa vrhni popolnoma odgovarjajo kuhalni zabojček približno v rabi. Vsek, ki se za to zanima, lahko dobi našti v pilarni.

Zadostno nam vsak stvor zabojček s dobre prilagojenim se pokrovom. Notranje stene obložimo s dvema legama starega časopisnega papirja, v vogale natičimo na okne trake srovan mehak papir in ga dobro stlačimo. Na ta način bo notranjost zabojčka dobi ovalno obliko. Na dno zabojčka, ki je

tudi prepleten s papirjem, da s tem samolimo vse spranje, polozimo 10 do 15 cm debelo izolacijsko plast, bodisi iz izosolnega papirja ali pa iz blazinice napolnjene s morsko travo ali papirjem. Na tako pripravljeno dno postavimo pokrit lonec s zavrelo vsebino in ga dobro ovijemo in zalozimo s izolacijsko blazinico, ki je ravna tako napolnjena, bodisi s morsko travo ali papirjem.

Kot izolacijsko blago nam slušijo lahko tudi drugi okostini odpadki, ki so nas svoječasno branili pred mrskom. Tudi naš lonec položimo silnice pripravljeno izolacijsko blazinico ter zabojček pokrijemo s pokrovom. Glavne pri tem postopku je, da se lonci ne sme oviti. Priporočljivo je blazinice, s katerimi ovijamo in pokrivamo, tik pred uporabo ogreti. Koliko časa naj se jed kuha pred postavitvijo v zabojček je zelo različno. O tem poročajo kuharske knjige. Popisani kuhalni zabojčki je zelo primitiven, sveda pa je možno pripraviti tudi boljše in dražje.

Sedanje omejitve v oddaji plina so zašasne. Opravičeno smemo pričakovati, da se bodo izboljšale in da se bodo potem te omejitve tudi omilile. Prav posebno je to manje opravljeno, saj, ko prihaja k nam sopot trbovelski premog, tudi le ta tega premoaga je plinarja mogla v omejenem obsegu izdelovati plin, kot je to delala v letih 1923 do 1925.

Odjemalci plina morajo upoštevati, da tudi plinarja danes obratuje s mnogo večimi neprimlikami kot pred vojno. Zato ne sme zavladati nezadovoljstvo in brezobzirna kritika, ako mi vse tako kot si želimo in kot smo bili navajeni v mirni dobi.

PISALNI STROJ

Režina poceni prodaja. Ulica stare pravde 3-1.

MOŠKE POLCEVLJE, lekatke, skoraj nove — prodam. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2258.

DEŽNI PLAŠ, modri, črna, s kapuco, prodaja. — Kodeljevo, pri »Mladost« stajališče Irena Kandler, Ulica 3. maja št. 3-III.

NEKAJ 6IP na okna zamenjam ali prodam za gotovino. — Rudolf Zore, Gledališka 12.

ZAMENJAM: dva lepa spomladanska plešaka, klobočica, nogarice in čevlje, vse za dekletko 5-7 let. Še nekaj modre, moderne, moške nove srajce, smoking — sa kurje hrane ali druge priložnosti. — Povletova 33a (Kodeljevo).

MOŠKE OBLEKE, po nošeno, čevlje št. 40 in 5 in blaga za pernice (inlet), predvona blaga, zamenjam za gotovino. — Rudolf Zore, Gledališka 12.

LEPO modro OBLEKO za 12 letnega fantka, predvono blago, zamenjam za moko. — Naslov v upravi Slovenca št. 2234.

MODRE SALONARJE (kaca) št. 36/1, zamenjam za modre iste in odprte (kock). Naslov v upravi Slovenca št. 2239.

PRALNI KOTEL, oter, kotel za kuho pije za pražnje zamenjam za železo. Bleislova 21-1.

CEVLJE, rjave, semki, model št. 37, skone na rjave, zamenjam za rjave, ali sive semki salonarje št. 36, event. tudi umjene. Vprašati v salona »Anica«, Zadruga ulica 18, Kodeljevo.

STEDILNIK hitro izločen dober, na štiri lonce in s pečajnikom, zamenjam za novo žensko kolo. Modrijna, Trnava.

Za kmetijsko PEČ železna dvojna vrata s okvirjem — provizorno delo, zamenjam. Florjanska ulica 7.

FILME 6X9 in majhne za Leica zamenjam ali prodam za gotovino. — Rudolf Zore, Gledališka 12.

Hišni KOMPRESOR znamke »Zeiss Ikon« zamenjam ali prodam za gotovino. — Rudolf Zore, Gledališka 12.

Otroške CEVLJE, št. 30 in 34, z novicami, zamenjam za gotovino, event. protivedrilo. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2278.

ČRPALKO za gnojilce (tekalje) prodam. — Tomič, Stendence 15.

ZAGANJE prodam. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2247.

NOV SMOKING in najfinjšega predvoda prodaja. Povletova 33 (Kodeljevo).

Ugodno PRODAJO nov damski kostim — nemške damsko torbice — damsko krilo, kos blaga za moško obleko ali damski kostim in klavirsko črt. — Komarjka 13.

Kupimo

Otroški VOZICEK, globok, predvono, dobro ohranjen, kupim. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Zmerna cena« št. 2277.

NAKUP IN PRODAJO vsakovrstnih rabljenih predmetov. Trgovina »Oglede«, Mestni trg 3.

BREZOV LES - vsako količino — kupimo. Podjetje »Iadus«.

VRTNICE kupim. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2167.

KANTE (ročke), plečavinske, kupim. — Petronela, A. Hmeljak, Ljubljana, Cilič-Metodova 35 a.

SLIKE naših staršev in mlajših mlajšev kupim. Pričim se dom. Naslove poslati v upr. »Slov.« pod »SHKE« št. 1317.

STEKLENICE vseh vrst, plečavinske, šiviljske odpadke — plečavinske sode, vaskovine, papir, rane kovine — rabe in nerabe — lezo in tehnične predmete stalno kupim le dobro plača »Metalas«, Gospodarska cesta 16, tel. 32-58, nasproti Dr. larskega doma.

Šiviljske in krojaške ODRZKE kupim. Gerkman Ladvik, Hrenova 8, od 8-12 in 15-18.

KRSTNO DARILO — primerno, kupim takoj. Ponudbe s opisom in navodilo cene na upr. »Slov.« pod »Trajno« št. 2287.

Knjige

KUPIM ali zamenjam za protivedrilo knjigo za toferski izpit, štota ali Sira. — Nudi na upravo Slovenca pod »P/Dober plačnik« št. 2191.

LEPOSLOVJE, slovensko in tuje ter ostale izvorne knjige in prevode kupuje — Janez Dolžan, knjigarna — Stritarjeva ulica.

HRAM, Modro ptično in druge knjige — samo dobro ohranjene, kupi knjigarna Žužek, Danajška cesta 71.

»VILJENJE svetnikov« posamezne svrčke, kupim. — Poudarimo upravi »Slovenca« pod »Mo. hroševje knjige« št. 2209.

KUPIMO: Slovenska zemlja — Ramovš, Dialektična karta, Ljubljanski Zvon letnika 1884, 1911 in 1916, Metlik Slovenija III, Etolog III, Dimitz Geoschichte Kralja, Plečnik Sloven-nemški slovar, vse slovenske in nemške priprave in znanstvene knjige najnovejših dobe. — I. Kleinmayr & Bamberg, Ljubljana.

MOŠKO KOLO, rabljeno, prodam. Naslov v upravi »Slov.« št. 2172.

DEKLIC KOLO (cca. 6 do 14 let), provizorno — zamenjam za damsko kolo s nizkim kolezi znamke Miele ali slično. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Miele-Velox« št. 2280.

ŠIVNI STROJ, tenški, pogrezljiv, kupim. Plačam deloma tudi v blagu. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2279.

Čitajte knjige »Slovenčeve knjižnice«

Polzvedba

POROČNI PRSTAN — graviran s ime Franjo, sem izgubil 28. 3. Najditega prstana, naj ga vrne proti dobri nagradi v upr. »Slov.« pod št. 2277.

Zapezno URO »Soni«, damsko, s svetlim sponkim trakom, sem izgubil po poti od Kolodvorske — po Reševji, Masarykovi — do Sv. Križa. Ker je drag spomin, sprostim polnopravne najditega, saj jo odda na naslov v upr. »Slovenca« pod št. 2136.

NAOČNICE s kraljevo senašdel pred enim tednom na Poljanjski cesti. — Pojasišila daje vratar Ljudsko tiskarsko, Kopitarjeva ulica.

Stanovanja oddaje

Dve sobane STANOVA-NJE, lepa, prostorna stanovanja. Kalaša, Gosposka ul. 5/II. — STANOVANJE, bresplachno, oddam obrtniku, lesnemu manjari, lanta ali vrčnemu delavcu s družino. Stuba stalna. Ponudbe na upr. »SI« pod »Viljedn, pošten, sanjseliv« št. 2219.

SAMA GOSPA — vse dan odobna, šte prazno sobo. Najraje v predmestju. Naslov v upravi »Slov.« pod »Snažna« št. 2111.

SOBO, pramo, ali slični prostor za shranitvi pohištvo štem za takoj. — Ponudbe s Fototehniko, Danajška cesta 15.

Prazno SOBO štem samo za spravo nove spalnice. Plačam v gotovini. Lahko tudi izvon mesta. — Ponudbe na upravo »Slov.« pod: Cimprej št. 2165.

Kolesa

MOŠKO KOLO »Bianchi« (balonar) prodam mehanik Ambrož, Danajška cesta 71.

TRICIKEL do nosilnosti 200 kg ter ogrode je tričikel prodam ali zamenjam za protivedrilo. Peterca — Podutška 45.

Otroška KOLESA za 5-8 let starega otroka — gredno napred. Merkur, Puharjeva 6.

KOLO damsko in moško, Inkus model, s prestavami, ugodno na prodaj. Merkur, Puharjeva ulica 6.

Damsko KOLO kompl. s gumami, ter moško kolo brez gum prodam mehanik Ambrož, Danajška cesta 71.

MOŠKO KOLO, rabljeno, prodam. Naslov v upravi »Slov.« št. 2172.

DEKLIC KOLO (cca. 6 do 14 let), provizorno — zamenjam za damsko kolo s nizkim kolezi znamke Miele ali slično. Ponudbe na upr. »Slov.« pod »Miele-Velox« št. 2280.

ŠIVNI STROJ, tenški, pogrezljiv, kupim. Plačam deloma tudi v blagu. Naslov v upr. »Slov.« pod št. 2279.

Čitajte knjige »Slovenčeve knjižnice«

Posestva

DVE PARCELI prodam tudi posamezno. Ponudbe upravi »Slov.« pod »Krama sočna lega« št. 2234.

STAVB. PARCELO kupim. Plačam deloma v živilih, deloma v denarju ali po dogovoru. Naslov v upravi »Slovenca« pod št. 2170.

KONJA, stara 13 let, prodam. Linhartova ulica 24.

KOHOLO ali KONJA do 10 let starega kupim; dam tudi popravilnosti. — Drnovski, Ižanska cesta 100.

KRAVO mlekarico, po tretojem letu, prodam. Studenec št. 4. Dev. M. v Polja (smeri bloka).

PRARIČKE 4 tednov stare, prodam za protivedrilo. Naslov v upravi »Slov.« pod št. 2283.

BRUSILNI STROJ in kompressor, zelo ugodno na prodaj. Merkur, Puharjeva 6.

SEJALNI STROJ s 7 vrstami prodam. Smer Vinko, Tomačeva št. 14.

Razno

BREZPLACHNO oddamo poljubno količino premogovih ognikov. Tovarna »Saturnus« d. d. Mole.

STARE PLETENICE (trame) za preje. Ludvik Gerkman, Hrenova 8. Zlaganje se od 8 do 12 od 15 do 18.

GLASBA

UGLASVALEČ glasovnik, Telefon 39-23. Jurček, Zrinjskega cesta 7-1.

Obri

Pozor starbeniki in hišni posestniki! Dobavljamo, polagamo in struim stare parkete

IOSIP BRLEC

Ljubljana, Kolodvorska ul. 28. — Tel. 37-68.

Pohištvo

OMARO, trodelno in kuhinjsko, prodam. — Predovičeva 12/II., balkon.

Orehova SPALNICA s žimnicami napredaj. — Naslov v upravi Slovenca pod št. 2192. b.

Odrezki živilskih in tobačnih nakaznic

Na mesec marec bo mestni prekrškovni urad od trgovcev, pekarn in trafikantov prevzemal tako, da pridejo na vrsto v torek 1. aprila, od 7 do 8 trafikanti s živilskimi A do Km, od 8 do 9 Ko do Pl, od 9 do 10 pa trafikanti Pl do 2. Nato pridejo na vrsto leti dan od 10 do 11 peki, a živilskimi A do G, od 11 do 12 H do Pa, od 12 do 13 pa peki Pl do 2. Dne 4. aprila od 7 do 8 pridejo na vrsto trgovci s živilskimi A do H, od 8 do 9 Bo do Go, od 9 do 10 Gl do Ja, od 10 do 11 Je do Ke, od 11 do 12 Kb do Kro, od 12 do 13 Kr do Lu ter v četrtek 3. aprila, od 7 do 8 M do Me, od 8 do 9 Mi do N, od 9 do 10 O do Pl, od 10 do 11 Po do Se, od 11 do 12 Si do Ti, od 12 do 13 pa trgovci To do 2. Dnevni obrok 12 je v mesecu marca volal 100 gramov. Trafikanti, peki, trgovci, par tako tudi od 12. marca, ko se prodajajo maslo za otroke in noseče žene na osnovna živilska nakaznica, morajo vse racionalne predmete obračunati le na predpisanih likovinah. Trgovci obračunajo za mesec marec zgoraj predpisane dni samo prve oddaje moka, za drugo oddajo bode pa odrezke živilskih nakaznic oddajali porneje. Vselej naj, da od prve oddaje odda le vse odrezke, ker v bodoče mestni prekrškovni urad ne bo pozneje sprejel nobenih odrezkov več, saj mu dvojno šteje vzame prevozi časa. Na pasice za moko naj pijejo trgovci številke celih živilskih nakaznic in dnevni odrezki dnevni odrezki, opuste naj pa pasice v kilogramih. V sedmih pa pasice moka obračunava samo na odrezke, ne pa na cele živilske nakaznice.

Po gostilniških obratih nabrane odrezke živilskih nakaznic bo mestni prekrškovni urad prevzemal v torek in sredo, 3. in 4. aprila od 8 do 11 v L. nadstropju nekdanje Mohorjeve hiše na: Kragarjevi trzi št. 10. Tam bodo h obrati tisti nakaznice, ki so oddane odrezke tako, da pridejo na vrsto v petek, 4. aprila, gostilniki obrati A do G, v soboto 7. aprila, O do D, 9. aprila E in F, 10. aprila G do I, 11. aprila J do K, 12. aprila L, 13. aprila M, 14. aprila N do P, 15. aprila R do S, 17. aprila T in U ter 18. aprila V do Z.

Iz mrliske knjige